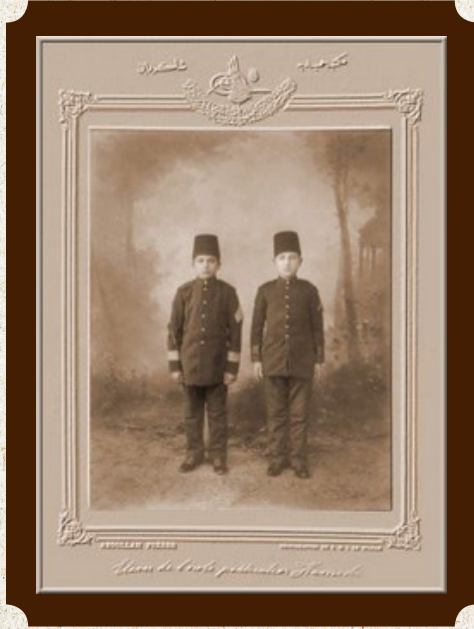

OSMANLI DEVLETİNDE
BİR İLKOKUL DERS KİTABI

MENÂFİU'S-SİBYÂN

Mehmed Hilmi Efendi

İBN HALDUN
ÜNİVERSİTESİ

ONUR PROGRAMI

OSMANLI DEVLETİNDE
BİR İLKOKUL DERS KİTABI

MENÂFİU'S-SİBYÂN

ÇOCUKLAR İÇİN FAYDALI BİLGİLER

Mehmed Hilmi Efendi

Editör

Esra Kılavuz Eser

Hazırlayanlar

Osmanlı Matbuatında Çocuk Atölyesi

Büşra Aydın

Ebrar Kevser Katırcı

Nisanur Bakan

Tansu Dayıoğlu

Zehra Özdemir

Zeyneb Gazel

İstanbul 2018

ÖNSÖZ

Bu mütevazı yayın, İbn Haldun Üniversitesi Onur Programı kapsamında 2017-2018 Akademik yılı Bahar Dönemi süresince haftalık olarak yürütülen *Osmanlı Matbuatında Çocuk Atölyesi*'nin bir ürünü mahiyetindedir.

Haftada bir kez gerçekleştirilen ve katılımcılarının heyecanlı ve istikrarlı çalışmalarıyla devam eden bu atölyede, ilk dört hafta Osmanlı Devletinin son döneminde çocuklara yönelik hazırlanmış kitap, dergi vs. matbuat örnekleri ele alındı. Sonrasında bu metinlerden Muallim Mehmed Hilmi Efendi'nin *Menâfiu's-sıbyân* adlı eserinin günümüz harflerine aktarılması ve birlikte tashih edilmesi sürecine geçildi.

Atölyeyi başarıyla tamamlayan bütün öğrenci arkadaşlarımı tebrik eder, günümüz Türkçesine aktarılmayı bekleyen nice kıymetli hazineler olduğunu hatırlatarak gayretli çalışmalarının devamını dilerim.

Esra Kılavuz Eser

Atölye Danışmanı

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	7
MENÂFİU'S-SİBYÂN	11
İFÂDE-İ MAHSÛSA	14
İTAAT	16
İBADET	18
PEDER VE VÂLİDE	20
MEKTEB	24
İLİM	26
HOCA	28
EYYÂM-I MÜBÂREKE VE SÂİR EYYÂM-I MES'ÛDE	30
TAÂM	36
HIFZ-I SIHHAT-İ VÜCÛD	36
AHLÂK	40
İNSANLARIN KENDİNDEN BÜYÜKLERİN YANLARINDA BULUNDUKLARI ZAMANDAKİ HALLERİ	42
NEZÂFET	44
DEVAM	46
SABIR	48
SADÂKAT	50
HÛSN-İ KARÎN	52
İSTİHZÂ	52
KİZB	56
SİRKAT	56
TAMA' VE HİSSET	58
İSRAF	60
HASÂRET	62
ENEİYYET	64
BEDZEBÂNLİK	66
BAZI NESÂYİH	66
LÛGATÇE	72

GİRİŞ

Osmanlı Devletinde II. Mahmud döneminden itibaren her ne kadar eğitimde zaman zaman ıslahat yapılmaya çalışılsa da, tüm toplumu kucaklayan kapsamlı ve kalıcı bir iyileşmenin gerçekleştirilemediği görülür. Özel okullara gelince; 1870'li yıllara kadar özel okulların yalnızca gayr-i müslimler tarafından açıldığı, Müslümanlar tarafından özel okul açılmasına yönelik teşebbüslerin pek çoğunun neticesiz ya da yetersiz kaldığı bilinmektedir.

Eğitimde ıslahat hususunda Osmanlı tarihinin belki de en dikkat çekici dönemi, 1876 yılında II. Abdülhamid'in tahta çıkışıyla başlayan süreçtir. *Maârifperver* (eğitim ve öğretim sevdalısı) vasfıyla anılan Sultan, Müslüman halkın çocuklarının daha iyi eğitim alması ve bu donanımlı gençlerin Osmanlı ülkesini kalkındırması maksadıyla onlarca okul açmış; kendi imkânlarıyla *husûsî mekteb* (özel okul) açmak isteyen eğitimcileri de bu hususta teşvik etmiştir. Bu kapsamda açılan özel okullardan birisi de 1882 yılında Beşiktaş'ta ilkokul statüsünde eğitim ve öğretime başlayan *Mekteb-i Hamîdî*'dir. Bu mektepte kız ve erkek çocukları geleneksel sıbyan mekteplerinden farklı olarak hem dînî hem de dünyevî ilimlere dair eğitim almışlardır.

Yenilikçi bir yaklaşımın hedeflendiği mekteplerde eğitim ve öğretimin *usûl-i cedîd üzere* (yeni metotlara dayanarak) yürütülmesi istenmiş, dolayısıyla mekteplerde okutulacak yeni ders kitaplarının telifi gerekli hale gelmiştir. Mekteplerde görev yapan eğitimciler, bu önemli vazifeyi deruhte etmişler ve ders kitabı açığının kapatılmasında etkin rol oynamışlardır. *Beşiktaş Mekteb-i Hamîdîsi* muallimlerinden *Mehmed Hilmi Efendi* de kaleme aldığı *Menâfiu's-sıbyân* (Çocuklar İçin Faydalı Bilgiler) adlı eseriyle bu sürece katkıda bulunmuştur.

1307 (Miladi 1889) yılında basılan bu çalışmasında *Mehmed Hilmi Efendi*, bizzat çocuklara hitap eden babacan bir üslûbu benimsemiştir. İtaatten ibadete, vücudun sıhhatini korumak için gerekli bilgilerden sağlıklı beslenme tavsiyelerine pek çok konunun ele alındığı bu kitapta en büyük yer ise ahlâk konularına ayrılmıştır.

Ahlâkı *ahlâk-ı hamîde* (övuken, güzel huylar) ve *ahlâk-ı zemîme* (yerilen, kötü huylar) olarak ikiye ayıran *Mehmed Hilmi Efendi*, her birinin kapsamına giren belli başlı huyları çocuklara tanıtmış, daha kalıcı olması için de her tanıtımdan sonra, ibret alınacak hikâyelere de yer vermiştir.

Mehmed Hilmi'nin bu eseri her ne kadar modern mektep öğrencilerine yönelik yazıldığı için şekli olarak yenilikler taşısada da, muhteva itibarıyla Osmanlı'nın kadim anlayışını yansıtmaktadır. Bu durum en çok da müellifin *itaat*, *peder-vâlîde*, *mektepe* ve *hoca* ile ilgili kaleme aldığı satırlarda görülür.

Bu eser hazırlanırken herhangi bir sadeleştirme yapılmayarak müellifin ifadelerine olabildiğince sâdik kalınmış; yalnızca günümüzde sıklıkla kullanılan bazı kelimelerin imlâsında günümüz Türkçesi tercih edilmiştir (*fâide* yerine *fayda* yazılması gibi).

Mananın anlaşılabilmesi için metnin sonuna küçük bir sözlük eklenmiştir.

Gerek kolay takip edilebilmesi, gerekse karşılaştırma yapılabilmesi için Osmanlıca metin ile günümüz harflerine aktarılmış hali karşılıklı sayfalarda verilmiştir.

MENÂFİU'S-SİBYÂN
(LATİNİZE ve TİPKİBASIM)

MENÂFİU'S-SİBYÂN

Muharriri

Zîr-i Himâye-i Hazret-i Şehriyârî'de bulunan
Beşiktaş'ta kâin Mekteb-i Hamîdî muallimlerinden
Mehmed Hilmi

Mekteb-i mezkûr Hey'et-i Tedrîsine kabul edilmiştir.

Her hakkı Mekteb-i Hamîdî'ye aittir.

Maârif Nezâret-i Celîlesinin ruhsatıyla tab' olunmuştur.

İstanbul

Karabet Matbaası – Bâb-ı Âlî Caddesinde

1307

مَنَافِعُ الصِّدِّيقِ

—

محرری

زیر حمایت حضرت شہر یاریدہ بولنان بشکطاشدہ کائن
مکتب حمیدی معلم لرنڈن

محمد حلمی

—

مکتب مذکورہ ہیئت تدریسیہ سنجہ قبول ایدلمشدر

—

هر حق مکتب حمیدی به عائددر

—

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه طبع اولمشدر

1483

استانبول

(قره بت) مطبعہ سی — باب عالی جادہ سنده

۱۴۰۷

İFÂDE-İ MAHSÛSA

Bu âlemde güzel huylu olanlar daima Cenâb-ı Hakk'ın inayetlerine nâil olurlar. Kötü huylular ise her taraftan ceza görürler.

İşbu kitapta güzel huylu insanların nâil oldukları saadete ve fena huyluların başlarına gelen felâkete dair gördüğümüz ve işittiğimiz hikâyeleri ve güzel huyluluğun yolunu beyan edeceğiz. İşte bizim vazifemiz budur. Hisse almak, yani güzel huylu olmak ve peder ve validesiyle hoca ve sâir kendinden büyüklerinin hayırlı dualarını kazanmak ve fena huylulardan çekinmek dahi okuyanlara ait ve mûcib-i fevâid bir vazifedir.

Mehmed Hilmi

﴿ افادۀ مخصوصه ﴾

بو عالمده کوزل خویلی اولانلر دائماً جناب حقاك
عنایتلرینه نائل اولورلر کوتو خویلیلر ایسه هر طرفدن
جزا کورورلر .

اشبو کتابده کوزل خویلی انسانلرک نائل اولد -
قلری سعاده و فنا خویلیلرک باشلرینه کابن فلاکته دائر
کور دیکمز و ایشندی کمز حکایه لری و کوزل خویلیلرک
یولنی بیان ایده جکز اشته بزم وظیفه مز بودر حصه
المق یعنی کوزل خویلی اولمق و پدر و والده سیله خواجه
وسائر کندندن یوکلرینک خیرلی دعالرینی قازانمق و فنا
خویلردن چکنمک دخی او قویانلره عائد و موجب فوائد
بر وظیفه در . محمد حلمی

İTAAT

İtaat emr olunan şeyi icra ve nehy olunan şeyden ictinâb demektir.

Evvela cümlemizi yoktan var eden Cenâb-ı Hakk'a itaat farzdır. Cenâb-ı hâliku'l-ibâd emrini icra edenleri her türlü inayet ve âtîfetine mazhar edeceğini ve nehy olunan şeylerden ictinâb etmeyenlerin dûçâr-ı mücâzât olacaklarını beyan buyurmuştur. Ve mükâfât ve mücâzâtın ne kadar şedîd ve büyük olduğunu anlayabilmek için bize bir de akıl ihsan eylemiştir.

Bu akıl sayesinde herşeyi anlayabildiğimiz halde rızâ-yı ilâhîye muvafık harekette bulunmamak elbette pek büyük kabahattir.

Sâniyen hilkat-i âlemîne bâis olan Peygamberimiz Efendimiz hazretlerine itaat farzdır. Bizim Peygamberi zîşânımız büyük ve pek muhteremdir. Bu dünya hep onun için yaratılmıştır. Dünyada tarîk-i müstakîmi yani cehalet ve dalâletten kurtulmak çaresini onun envâr-ı lütuf ve delâletiyle bulduğumuz gibi ahirette dahi onun şefaât ve merhametine muhtacız. Bu halde Peygamberimizin emrettiği şeyi icra ve nehy ettiği şeyden ictinâb etmek elbette bâis-i saadettir.

اطاعت

اطاعت • — امر اولنان شیئی اجرا ونهی اولنان شیدن
اجتناب دیمکدر .

اولا جمله مزى یوقدن وار ایدن جناب حقه اطاعت فرضدر .
جناب خالق العباد امرینی اجرا ایدنلری هر درلو عنایت وعاطفته
مظهر ایده جکنی ونهی اولنان شیلردن اجتناب ایتملرک دوچار
مجازات اوله جقلرینی بیان بیورمشدر . ومکافات ومجازاتک
نه قدر شدید و بیوک اولدیغی اکلایه بیلیمک ایچون بزه برده
عقل احسان ایلمشدر .

بو عقل سایه سنده هر شیئی اکلایه بیلدیکمز حالده رضاء
الهییه موافق حرکتده بولماق البته پک بیوک قباحتر .
ثانیاً خلقت عالینه باعث اولان پیغمبریمز اقدیمز حضرتلرینه
اطاعت فرضدر . بزم پیغمبر دیشامز بیوک و پک محترمدر .
بودنیا هپ انک ایچون یارادلمشدر . دنیا ده طریق مستقیمى
یعنی جهالت وضلالیدن قورتلمق چاره سنی انک انوار لطف
ودلالتیله بولدیغمز کبی اخرتده دخی انک شفاعت ومرحمته
محتاجز بو حالده پیغمبریمزک امر ایتمدیکی شیئی اجرا ونهی ایتمدیکی
شیدن اجتناب ایتمک البته باعث سعادتدر .

Sâlisen Padişahımız Efendimiz hazretlerine itaat farzdır. Bizim padişahımız Peygamberimizin vekili ve yeryüzündeki milyonlarca Müslümanların emiri, tebea-i sâdikasının istinadgâhı, ulûm ve maârifin hâmîsidir. Dünyada nâil olduğumuz esbâb-ı saadet ve vesâil-i terakkî ve marifet hep sâye-i şâhânelerinde hâsıl olmaktadır. Bunun için gece ve gündüz küçük ve büyük cümlemiz Pâdişâh-ı âlempenâh Efendimizin sıhhat ve âfiyetle taht-ı âlî baht-ı osmânîde berkarâr olması duasını hulûs-ı kalb ile tezkâr ederek emr ve fermân-ı hümayûnlarına muvâfık harekette bulunmalıyız. Padişaha muhabbet ve itaat mûcib-i feyz ve saadettir. Çünkü Cenâb-ı Hak Kur'an-ı Kerim'inde zât-ı ulûhiyyetinden sonra Rasûl-i zîşânına ve Rasûl-i zîşânından sonra ulû'l-emre itaati emr u fermân buyurmuştur.

Allah ve Rasûl ve Padişahıktan sonra ana ve baba ve hoca ile yaşlıların hayırlı sözlerine itaat lazımdır. Hayırlı sözlere kulak asmayanların âkıbeti pek fenadır

İBADET

Çocuklar... Gözünüzü açıp etrafınıza baktığınız vakit neler görürsünüz? Şüphe yoktur ki birtakım insanlar, hayvanlar, ağaçlar, işte yek-nazarda görebildiğiniz şu mahlûkât gibi daha nice bin mahlûkâtı yaratan Allah Teâlâ hazretlerine ibadet etmek vazifelerimizin en mukaddesidir. Çünkü Cenab-ı Hak bizi gayet mükemmel

ثالثاً پادشاهمز افندیمز حضر تلرینه اطاعت فرضدر .
 بزم پادشاهمز پیغمبریمزک وکیلی ویر یوزنده کی میلیونرجه
 مسلمانلرک امیری تبعه صادق سنک استنادکاهی علوم و معارفک
 حامیسیدر . دنیاده نائل اولدیغمز اسباب سعادت و وسائل
 ترقی و معرفت هب سایه شاهانه لرنده حاصل اولقده در . بونک
 ایچون کیجه و کوندوز کوچوک و بیوک جمله مز پادشاه عالمناه
 افندیمزک صحت و عافیتله تخت عالی بخت عثمانیده برقرار اولسی
 دعاسنی خلوص قلب ایله تذکار ایدرک امر و فرمان هایونلرینه
 موافق حرکته بولملی بز . پادشاهه محبت و اطاعت موجب
 فیض و سعادتدر . چونکه جناب حق قرآن کریمنده ذات
 الوهیتندن صوکره رسول ذیشاننه ورسول ذیشانندن صوکره
 اولوالامرہ اطاعتی امر و فرمان بیورمشدر . الله ورسول
 وپادشاهندن صوکره انا و بابا وخواجه ایله یاشیلیرک خیرلی
 سوزلرینه اطاعت لازمدر . خیرلی سوزلره قولاق اصمایانلرک
 عاقبتی پک فنادر

عبادت

چو چقار . . . کوزیکری آچوب اطرافکنزه باقدیغکر
 وقت نه لر . کوررسکنز شبهه یوقدرکه برطاقم انسانلر حیوانلر
 اناجلر ایشته یک نظرده کوره بیلدیکنز شو مخلوقات کبی ده
 نیجه بیک مخلوقاتی یارادان الله تعالی حضر تلرینه عبادت ایتک
 وظیفه لریمزک اک مهتسیدر چونکه جناب حق بزنی غایت مکمل

bir hey'ette halk buyurmuş ve kudret ve azamet-i ilâhiyyeyi anlayabilmek için dahi akıl ve fikir ihsan eylemiştir. Dünyada kudret ve kuvvet-i ilâhiyyeyi gösterir pek çok şeyler vardır. Lakin insan Cenab-ı Hakk'ın büyüklüğünü anlamak için yalnız kendi yaratılışına dikkat eylese kifayet eder. Zira gözümüzün görmesinde, kulağımızın işitmesinde, lisanımızın söylemesinde, hâsılı bütün âzâmızın yaratılışında nice bin hikmetler vardır. İşte insan sâni' -i hakîkî olan Cenab-ı Hakk'ın bu eserlerini görüp mülâhaza eyledikçe azamet ve kudret-i ilâhiyyeyi anlar ve din kitaplarımızın talimi vechile ve yoluyla ibadet eyleyebilir. Cenab-ı Hakk'a ibadet etmek ve rızasına muvâfık işlerde bulunmak dünyada ve ahirette bahtiyar olmaklığa sebeptir.

PEDER VE VÂLİDE

Çocuklar peder ve valide ne demek olduğunu pekâlâ bilirsiniz; ama üzerinizde olan haklarının ne kadar büyük olduğunu ve ne kadar hürmet ve riayet etmek lazım geleceğini küçüklüğünüz cihetiyle bi-hakkın bilmeyeceğinizden buna dair söylenecek sözlere pek ziyade dikkat ve tamamıyla riayet etmeniz lâzimedendir. Çünkü berhudar olmanızın buna tevakkuf eder.

Dünyaya geldiğiniz günden tâ nafakanızı kendi kendinize kazanabilecek hale gelinceye kadar çalışıp çaba-layıp sizi idare eden ve ileride düçâr-ı sefalet olmamaklığınız için mektebe veren ve ilim

برهيئنده خلق بيورمش و قدرت و عظمت الهيي اكلابه بيلمك
 اچون دخى عقل و فكر احسان ايلمشدر دنياده قدرت و قوت
 الهيي كوسترر پك چوق شيلر واردر لكن انسان جناب
 حقك بيوكلكنى اكلامق اچون يالكز كندى ياراديلشنه دقت
 ايلسه كفايت ايدر. زيرا كوزيمزك كورمسندنه قولاغمزك
 ايشتمسندنه لسائمزك سويلمسندنه حاصلى بتون اعضائمزك
 ياراديلشندنه نچه بيك حكمتلر واردر. ايشته انسان صانع حقيقى
 اولان جناب حقك بوائلر نهي كوروب ملاحظه ايدلجكه عظمت
 و قدرت الهيي اكلار و دين كتابلر يمزك تعليمى و جهله و يوليله
 عبادت ايلر. جناب حقه عبادت ايتك و رضاسنه موافق ايشلرده
 بولنق دنياده و آخرتده بختيار اولقلغنه سبيدر.

پدر و والده

چو جقار پدر و والده نه ديمك اولديغى پك اعلا بيليرسكن
 اما اوزريكزده اولان حقلرينك نه قدر بيوك اولديغى و نه قدر
 حرمت و رعايت ايتك لازم كله جكنى كوچوكلككز جهتيله بحق
 بيلميه جككز دن بوكا دائر سويلنه جك سوزلره پك زياده دقت
 و تماميله رعايت ايتكز لازمه دندر چونكه بر خوردار اولقلغكز
 بوكا توقف ايدر.

دنيايه بلكديككز كوندن تانفقه كزى كندى كنديكزه قازانه.
 نيله جك حاله كلنجهيه قدر چالشوب خيالوب سزى اداره ايدن
 و ايلروده دوچار سفالت اولمامقلغكز اچون مكته و يرن و علم

ve hüner öğrettiren pederleriniz olduğu gibi her türlü mihnet ve meşakkatlerinize tahammül ederek sizi bakıp büyüten dahi validelerinizdir. Sizin peder ve validelerinize olan muhabbetlerinizin derecesi sual olursa validelerinizden pek ziyade hoşnutluk gösterirsiniz; çünkü pederlerinizden gördüğünüz şiddet ve validelerinizden gördüğünüz lütuf ve merhamet tabii sizi validelerinize celb eder. Acaba pederlerinizin size şiddet göstermesi ne hikmete mebnîdir? Şüphe yok ki sizin gerek edep ve terbiye ve gerek maâriften bîhaber kalmamaklığınız içindir. Yoksa validelerinizde olan muhabbetin aynı pederlerinizde de vardır. Demek oluyor ki bir çocuğun pederi o çocuk için daima saadet ve selamet yolunu gösterir bir rehberdir.

Bunun gibi gündüzleri bir takım meşguliyetleri içinde ve geceleri rahat uykuları arasında sizi görüp gözetten de hep o gayretli validelerdir.

Çocuklar... Ekseriya sokaklarda hal ve kıyafeti perişan bir takım çocuklara rast gelirsiniz. Acaba bunlar kimlerdir? İşte bunlar küçüklüğünde aziz ve muhterem olan pederler ve validelerinden ve akrabasından mahrum kalmış biçarelerdir.

Bundan anlaşılıyor ki çocuklar için peder ve valide gibi bir gözetici bulunmadığı halde sefaletten kurtulmaları pek güçtür. Öyleyse peder ve validelerinizin üzerinizde ne derece hakları olduğunu ve bu hak sebebiyle ne derecede tazim ve riayet ve sözlerine

وهنر او کر تدرین پدرلریکز اولدیغی کبی هر درلو محنت و مشقتلر-
یکزه تحمل ایدرک سزی باقوب بیودن دخی والدهلریکزدر.
سزک پدر و والدهلریکز اولان محبتلریکزک درجه سی سوال
اولنسه والدهلریکزدن پک زیاده خشنودلق کوسترسکز چونکه
پدرلریکزدن کوردیککز شدت و والدهلریکزدن کوردیککز
لطف و مرمت طبعی سزی والدهلریکز حباب ایدر. عجا
پدرلریکزک سزه شدت. کوسترسی نه حکمته مبنیدر شبهه
یوق که سزک کزک ادب و تربیه و کزک معارفدن بی خبر قالما-
مقلغکز ایچوندر یوقسه والدهلریکزده اولان محبتک عینی
پدرلریکزده و واردیمک اولیورکه بر چوجنگ پدری او چوجق
ایچون دائماً سعادت و سلامت یولنی کوستر بر رهبردر.
بونک کبی کوندزلی بر طاق مشغولیتلی ایچنده
و کیجه لری راحت او یقولری اراسنده سزی کوروب کوزه دنده
هپ او غیرتلی والدهلردر.

چوجقلر . . . اکثریا سواققلرده حال و قیافتی پریشان
بر طاق چوجقلره راست کلیرسکز عجا بونلر کیملردر ایشته
بونلر کوخوکلکننده عزیز و محترم اولان پدرلر و والدهلرندن
و اقرباسندن محروم قالمش بیچاره لردر.

بوندن اکلاشیلیورکه چوجقلر ایچون پدر و والده کبی
بر کوزه دیجی بولمیدیغی حالده سفالتدن قورتلملری پک کوچدر.
اویله ایسه پدر و والدهلریکزک اوزریکزده نه درجه حقاری
اولدیغی و بوحق سببیه نه درجه ده تعظیم و رعایت و سوزلرینه

ne vech ile itaat etmek lazım geldiğini düşünmelisiniz. İşte bir çocuk dünya ve ahirette feyzyâb olayım der ise o çocuk peder ve validesinin sözlerine karşı gelmemelidir. Peder ve validesinin sözüne muhalefet edenler sonunda çekecekleri zahmet üzerine ettiklerine pek çok nâdim olurlar ise de hiçbir faydası görülemez. İşte akıllı çocuklar bu sözleri kulağında tutarak sonundaki nedâmete dûçâr olmazlar.

MEKTEB

Çocuklar... Sizin tahsîl-i ulûm ve fûnûn için devam eylediğiniz mektepler ne mukaddes yerlerdir, bilir misiniz?

Bu mektepler sizi pek ziyade şefkatle kucaklarında büyüten validelerinizden ve sizi beslemek için çalışan pederlerinizden daha ziyade merhamet ve şefkatlidir; çünkü peder ve validelerinizin idaresi ve merhameti ancak müddet-i hayatlarındadır. Lakin insan onlardan ayrıldığı zaman acaba onların yerine geçen nedir? Eğer peder ve valideler zengin olup da pek çok paralar bırakmış dahi olsalar, yalnız bu para insanın istikbalini temin edemez. Çünkü paranın çalınmak ve yanmak gibi mahv ve telef olmasına pek çok sebepler vardır. Para çalmaktan ve yanmaktan mahfûz dahi olsa o paradan fayda görmek elbette bazı vasıtalara muhtaçtır.

İnsanı müddet-i hayatında saadet ve selamet ile idare

نه وجهه اطاعت ايتمک لازم کلدیکنی دوشونميسکز ايشته بر چوجق دنيا و اخرته فيضياب اولهيم ديرايسه اوچوجق پدر و والدهسنگ سوزرينه قارشى کلميلدر. پدر و والدهسنگ سوزينه مخالفت ايدنلز صوکنده چکه چکلری زحمت اوزرينه ايتدکلرينه پک چوق نادم اولورلر ايسه ده هيچ بر فائدهسى کوريله من ايشته عقلی چوجقلر بوسوزلری قولاغنده طوته رق صوکنده کی ندامته دوچار اولمازلر.

مکتب

چوجقلر . . . سزک تحصیل علوم و فنون ایچون دوام ایلدیککر مکتبلر ته مقدس یرلدر بیلیرميسکز. بومکتبلر سزی پک زیاده شفقتله قوجاقلرنده بیودن والدهلریکزدن و سزی بسله مک ایچون چالیشان پدرلریکزدن دها زیاده مرحمت و شفقتلیدر چونکه پدر و والدهلریکزک ادارهسى و مرحمتی انجق مدت حیاتلرنده در لکن انسان آنلردن آیرلدیغی زمان عجبانلرک یرینه کچن نه در اگر پدر و والدهلر زنکین اولوبده پک چوق پاره لر براقش دخی اولسه لر یالکزر بوپاره انسانک استقبالی تأمین ایدمن چونکه پاره نک چالنجق و یاتمق کبی محو و تلف اولسنه پک چوق سبیلر واردر پاره چالمقدن ویاتمقدن محفوظ دخی اولسه اوپاره دن فائده کورمک البته بعض واسطه لره محتاجدر.

انسانی مدت حیاتنده سعادت و سلامت ایله اداره

edecek olan hep o mekteplerde kazanılan sermaye-i ilim ve hünerdir.

Ulûm ve maârif insanı değil dünyada, ahirette dahi mesud eder. Çünkü tahsil olunan ilimlerden *hesap, coğrafya, hendese* gibileri dünyaca feyz ve saadetinize sebep olduğu gibi dine müteallik olan kitaplar dahi ahiretçe selamete sebeptir.

Demek oluyor ki cehalet ile dünya ve ahirette selamet yoktur. Öyle ise o aziz ve kıymetli olan ve bir dakikası bin hazineye değen çocukluk zamanını beyhude yere geçirmeyip çalışınız. Çalışınız ki mûcib-i selâmet-i dâreyn olan ulûm ve maârif sermayesini iktisâb edesiniz. Bu ulûm ve maârifin iktisâb edileceği yer ise ancak mekteplerdir.

İLİM

İnsanın bilmediği şeyleri okuyup öğrenmesine ilim derler. İlim hakkında pek çok medh u senalar vardır. Cenab-ı Hakk Kuran-ı Kerim’inde “*Bilen ile bilmeyen bir olamaz*” buyurmuştur.

Kezâlik Fahr-ı kâinat aleyhi ekmelü’t-tahiyyât Efen-dimiz dahi “*Aklınız erdiği günden âhir ömrünüze kadar tahsîl-i ilim ve edeb ediniz*” diye emretmiştir.

Hazreti Ali kerremallah vechehu “*Bana bir harf öğretenin bin kölesi olurum*” diyerek ilmin kadir ve kıymetini anlatmıştır.

ایده جک اولان هپ او مکتبلرده قازانیلان سرمایه علم و هنر در. علوم و معارف انسانی دکل دنیاده اخرتده دخی مسعود ایدر. چونکه تحصیل اولنان عاملردن (حساب) (جغرافیا) (هندسه) کیلیری دنیاچه فیض و سعادتکزه سبب اولدینی کبی صرف دینه متعلق اولان کتابلر دخی اخرتجه سلامتیه سببدر.

دیمک اولیورکه جهالت ایله دنیاو اخرتده سلامت یوقدر. اولیه ایسه او عزیز و قیمتی اولان و بردقیقه سی بیک خزینه دکن چو جخلق زمانی بهوده یره کچیرمیوب چالشکنز. چالشکنزه موجب سلامت دارین اولان علوم و معارف سرمایه سنی اکتساب ایده سکنز بو علوم و معارفک اکتساب ایله جکی زایسه انجق مکتبلردر.

علم

انسانک بیلمدیکی شیلری او قویوب او کرمسنه (علم) دیرلر. علم حقده پک چوق مدح و ثنار واردر جناب حق قرآن کریمنده (بیلن ایله بیلمین بر اوله من) بیورمشدر. کذلک فخر کائنات علیه کمال التحیات افندیزدخی (عقلکنز ایردیکی کوندن اخر عمریکزه قدر تحصیل علم و ادب ایدیکنز دیه امر ایشدر.

حضرت علی کرم الله وجهه (بکا بر حرف او کرده ده نک بن کوله سی اولورم) دیره ک علمک قدر و قیمتی اکلاتمشدر.

Lakin ulûm ve maârif denilen şeyin yalnız okuyup bellemele faydası olamaz. İyiyi ve kötüyü anlayıp da tarîk-i müstakîme sülûk etmemek pek büyük kabahattir. Bu kabahat hiç af olunmaz.

Çünkü böyle ilimle amel etmeyenler cahillerden daha ziyade mesuldürler.

Zira cahil olanlar bir kabahati bilmeyerek işlerler, âlim olanlar ise bilerek işledikleri için indallah ve inde'n-nâs onlardan ziyade mesul olmaları tabidir. Demek oldu ki asıl âlim ilmiyle amel edenlerdir.

Böyle olduğu halde çocukların küçüklüklerinde okudukları ahlâk kitapları sayesinde fena ve çirkin olan huylardan çekinip güzel huylulardan olmaya sa'y etmesi ve akâid-i İslâmiyyesini tamamıyla belleyip icabını icra etmesi lazımdır.

İşte ilmin semeresi böyle görülür "*Amelsiz ilim meyvessiz ağaca benzer*" sözü buna binâen söylenmiştir.

HOCA

Çocuklar... Yaşınız beş-altı raddelerine gelir gelmez peder veya valideniz tarafından der-akab mektebe verilirsiniz. Mektebe başladığınız gün hiçbir şeyden haberiniz olmadığı halde birkaç ay sonra gördüğünüz şeyi okumağa ve söylenen küçük şeyleri yazmağa başlarsınız. Biraz daha zaman geçtiği gibi hayliden hayliye malumat

لكن علوم و معارف ديندن شينك يالكنز او قويوب بله مكله
قائدهسى اوله مز. ايوي و كوتوي اكلايوبده طريق مستقيمه
سلوك ايمه مك پك بيوك قباحتر. بوقباحتهيج عفو اوله مز.
چونكه بويه علميله عمل ايتينار جاهلردن ده زياده
مسئولدرلر .

زيرجاهل اولانلر بوقباحته بيلميه رك ايشلرلر عالم اولانلر
ايمه بيله رك ايشلرلر ايچون عندالله و عندالناس انردن
زياده مسئول اولمقلرلى طيعيدر . ديمك اولدى كه اصل عالم
علميله عمل ايندرلر .

بويه اولدينى حالده چوققلر ك كوچوكلكار نده او قودقلىرى
اخلاق ككتابلىرى سايه سننده فنا و چركين اولان خويلردن
چكنوب كوزل خويليلردن اولمقلغه سعي ايتسى و عقائد اسلا
ميه سنى تاميله بلله يوب ايجانى اجرا ايلمسى لازمدر .
ايشته علمك ثمرهسى بويه كوريلور (عملسز علم ميوه سز
اچاچه بگزر) سوزى بوكا بناء سويلنلمشدر .

— خواجه —

چوققلر . . . ياشكز بش التى راده لرينه كلير كز پدر و يا
والده كز طرفدن در عقب مكتبه ويريلير سكر . مكتبه باشلا .
ديغكز كون هيچ برشيدن خبريكز اولمدينى حالده برقاچ آى صو .
كره كورديككز شينى او قومغه وسويلنن كوچوك شيلرى يازمغه
باشلارسكز . براز ده زان كچديكى كى خيليدن خيليه معلومات

kesb eder ve her şeyi anlamaklığa kudret kazanırsınız. Ondan sonra büyük mekteplere giderek ulüm-ı âliyeyi tahsil ve insanlığa lazım olan şeyleri tekmîl edip insanlar içinde hakikaten mükemmel olarak büyük adamlar sırasına geçer ve fuyûzât-ı mütenevviayı iktisâb edersiniz. Lakin bir kere düşününüz ki mektebe girdiğiniz gün hiçbir şeyden haberiniz olmadığı halde beş-on sene zarfında bu kadar ilerlemenize acaba vasıta kimdir?

Şüphe yok ki bulunduğunuz mekteplerin hocalarıdır. Demek oluyor ki; bir çocuğun hocası o çocuk için iki cihanın saadeti yolunu gösterir bir vasıta imiş. Böyle olduğu halde hocalarınızın hakları peder ve valide-lerinizin hakkından daha ziyadedir. Zira bir çocuğun peder ve validesi o çocuğu bakıp büyötmeye vasıtaadır, lakin hocası o çocuk sağ oldukça sefalet ve mezelletten halâsına sebeptir. İşte bunun içindir ki peder ve valideler çocuklarını mektebe teslim ederler. Bu halde çocuklar küçüklüklerinde hocalarının emirlerine tamamıyla riayet ve büyödükleri zaman dahi her vechle haklarında hürmet etmelidirler. Böyle olan çocuklar herkesin hürmetine mazhar ve feyzyâb olur

EYYÂM-İMÜBÂREKE VE SÂİR EYYÂM-I MES'ÛDE

Sene iki türlüdür. Biri *sene-i kameriyye* biri *sene-i şem-siyye*dir. Bir *sene-i kameriyye* üç yüz elli beş gündür. Bu *sene-i kameriyye* içinde

کسب ایدرم وهر شیئی اگلامقلغه قدرت قازانیرسکنز آندن
 صواکره بیوک مکتبلره کیده رک علوم عالییه بی تحصیل وانسانلغه
 لازم اولان شیلری تکمیل ایدوب انسانلر ایچنده حقیقه مکمل
 اوله رق بیوک ادملر صره سنه کچر و فیوضات متنوعه بی
 اکتساب ایدرسکنز لکن بر کره دوشونکنز که مکتبه کیردیکنز
 کون هیچ برشیدن خیریکز اولدینی حالده بش اون سنه نظر فنده
 بو قدر ایلر ولمکنزه عیجا واسطه کیمدرلر

شبهه یوق که بولندیکنز مکتبلرک خواجه لر یدر دیمک اولیورکه
 بر چوجغک خواجه سی او چوجق ایچون ایکی جهانک سعادتق
 یولنی کوسترر بر واسطه ایمش بویله اولدینی حالده خواجه لر یکنزک
 حققلری پدر و والده لر یکنزک حقندن دها زیاده در . زیرا
 بر چوجغک پدر و والده سی او چوجنی باقوب بیوتمکه واسطه در لکن
 خواجه سی او چوجق صاغ اولدقجه سفالت و مذلتدن خلاصنه
 سنیدر اشته بونک ایچوندرکه پدر و والده لر چوجقلرینی مکتبه
 تسلیم ایدرلر . بو حالده چوجقلر کوچو کاکلارنده خواجه لر یکنز
 امرارینه تمامیلله رعایت و بیودکلری زمان دخی هروجهله
 حققلرنده حرمت ایتمیدرلر . بویله اولان چوجقلر هرکسک
 حرمتنه مظهر و فیضیاب اولور .

◀ ایام مبارکه و سائر ایام مسعوده ▶

سنه ایکی درلودر بری (سنه قریه) بری (سنه شمسیه) در
 برسنه قریه اوچویوز اللی بش کوندر بوسنه قریه ایچنده

fevkâlade hürmet ve riayet olunması lazım gelen eyyâm-ı mahsûsa vardır, bunları size beyân edelim. Böyle günlerde Cenâb-ı Hakk'ın kullarına afv ve merhameti ziyade olduğundan her zamandan ziyade ibadet ve itaat ile meşgul olmalı ve çocuklar kendinden büyüklerinin rızalarını tahsil etmelidir.

Sene-i kameriyyenin ilk ayı olan Muharrem'in onuncu günü *aşure* pişer ki bugün Hazreti Nuh'un tufandan kurtulduğu gündür. Bugün eyyâm-ı dîniyyeden ma'dûd değilse de pek çok şeyler bugüne tesadûf ettiğiinden eyyâm-ı meşhûredendir.

Sene-i kameriyyenin ikinci ayı olan Rebiülevvel'in on ikinci gecesine *Mevlidü'n-Nebî* yani Peygamberimiz aleyhi's-salatu ve's-selam Efendimizin dünyayı teşrif buyurdıkları gecedir. Bu gece minarelerde kandil yanar, bu geceye *birinci kandil* derler. Bu ayda menkibe-i Mevlid-i şerif kıraat olunur. Mezkûr on ikinci günde Halife-i Rasûl-i Ekrem Padişahımız Efendimiz Hazretleri ve erkân-ı devlet elbise-i resmîleriyle camiye gelirler ve Mevlid-i şerif kıraatini istimâ' buyururlar. Bu alay devletimizin büyük ve mukaddes bir alayıdır.

Sene-i kameriyyenin yedinci ayı olan Receb-i şerîfin ilk cuma gecesine *Leyle-i Regâib* derler ki bu gece Peygamberimiz Efendimiz hazretlerinin ana rahmine düştüğü gecedir, buna *ikinci kandil* denir. Receb-i şerîfin yirmi yedinci gecesine *Leyle-i Mi'râc* derler ki üçüncü kandildir, bu gece Hazreti Peygamber Efendimizin mi'râc-ı

فوق العاده حرمت و رعایت اولنسی لازم کلن ایام مخصوصه
واردر بونلری سزه بیان ایدلم، بویله کونلرده جناب حَقْک
قوللرینه عفو و مرحمتی زیاده اولدیغندن هر زماندن زیاده عبادت
و اطاعت ایله مشغول اولملی و چو جقلمر کندندن بیوکلرینک
رضالرینی تحصیل ایتلملدر.

سنه قریه نك ايلك آبی اولان محرمك اوننجی کونی (عاشورا)
بیشرکه بوکون حضرت نوحك طوفاندن قورتلدیغی کوندر.
بوکون ایام دینیهدن معدود دکلسه ده پک چوق شیلر بوکونه
تصادف ایتدیکندن ایام مشهوره دندر.

سنه قریه نك ایلنجی آبی اولان ربیع الاولك اون ایلنجی
کیجه سی (مولدالبنی) یعنی پیغمبریمز علیه الصلوة والسلام
افندیمک دنیایی شریف بیوردقلری کیجه در بوکیجه مناره لرده
قنبدیل یانار بو کیجه یه (برنجی قنبدیل) درلر. بو آیده منقبه
مولد شریف قرائت اولتورمذ کور اون ایلنجی کونده خلیفه
رسول اکرم پادشاهمز افندیم حضرتلری وارکان دولت البسه
رسمیه لرله جامعه کایرلر و مولد شریف قرأتی استماع بیوررلر
بو آای دولتمزک بیوک و مقدس بر آاییدر.

سنه قریه نك یدنجی آبی اولان رجب شریفك ايلك جمعه کیجه سنه
(لیله رغائب) دیرلرکه بوکیجه پیغمبریمز افندیم حضرتلرینک
انا رحنه دوشدیکی کیجه در بوکا (ایلنجی قنبدیل) دینیر.
رجب شریفک یکریمی یدنجی کیجه سنه (لیله معراج) دیرلرکه
اوچنجی قنبدیلدر بوکیجه حضرت پیغمبر افندیمک معراج

saadetleri vukû‘ buldu. Sene-i kameriyyenin sekizinci ayı olan Şaban’ın on beşinci gecesine *Leyle-i Berât* derler ki dördüncü kandildir. Bunlardan sonra Ramazan-ı şerif gelir.

Bu dokuzuncu ayda oruç tutulur, bu ayın yirmi yedinci gecesine *Leyle-i Kadir* derler. Ramazan-ı şerifin hitâmından sonra üç gün bayram edilir, buna *Îd-i fitr* yahut *Ramazan Bayramı* ve bazıları dahi *Şükür / Şeker Bayramı* derler. *Sene-i kameriyyenin* on ikinci ayı olan Zilhicce’nin dokuzuncu arefe günü hacıların Arafat dağına çıktıkları gündür.

Bu ayın onuncu günü kurban kesilir. Bugün İsmail aleyhisselam’a bedel taraf-ı Hakk’dan gelen koçun zebh olduğu gündür. Bu sebepten dört gün bayram edilir ki ona da *Îd-i edhâ* yahud *Kurban Bayramı* denir. Bu eyyâm-ı mübârekeden başka veliyy-i nîmet bîminnetimiz şevketlû Padişahımız el-Gâzî *Abdulhamîd Hân-ı Sâni* Efendimiz hazretlerinin vilâdet-i hümâyûnları –ki Şaban-ı şerifin on altıncı günüdür- bu yevm-i mesud ve mübarekte dahi şenlikler olunur. Devâir-i emîriyye ve süfün-i hümâyûn ile umûm tebea-i sâdıkânın hâneleri kanâdîl ile tezyîn edilir. Cümle halka yeniden bir meserret gelir. Cenâb-ı Hak Padişah-ı ma‘deletgüster ve Şehinşâh-ı maârifperver Efendimiz hazretlerini ilâ âhiri’d-devrân erîke-pîrâ-yı şeref ve şan buyursun. Amin.

سعادت لری وقوع بولدی . سنه قریه نك سكرنجی آی اولان شعبانك اون بشنجی كیجه سنه (لیلہ برات) دیرلرکه (دردنجی قندیلدر) بونلردن صوكره رمضان شریف كلیر .

بو طقوزنجی آیده اوروج طوتیلور بو آيك یكرمی یدنجی كیجه سنه (لیلہ قدر) دیرلر رمضان شریفك حتامندن صوكره اوچ كون بیرام ایدیلیر بوکا (عید فطر) یاخود (رمضان بیرامی) وبعضلر دخی (شكر بیرامی) دیرلر . سنه قریه نك اون ایكنجی آی اولان ذی الحجه نك طقوزنجی عرفه كونی حاجیلرك عرفات طاغنه چیققلری كوندلر .

بو آيك اوننجی كونی قربان كسیلیر بوكون اسماعیل علیه - السلامه بدل طرف حقدن كلن قوچك ذبح اولندیغی كوندلر بوسبیدن درت كون بیرام ایدیلیرکه اكاده (عید انجی) یاخود (قربان بیرامی) دینیر . بو ایام مباركه دن بشقه ولی نعمت بیتمتمز شوكتلو پادشاهمز (الغازی عبدالحمید خان ثانی) اقدیمز حضرتلرینك ولادت هایونلری که شعبان شریفك اون التنجی كونیدر بو یوم مسعود و مباركه ده دخی شلنكلر اولنور دوائر امیرییه وسفن هایون ایله عموم تبعه صادقه نك خانه لری قنادیل ایله تزین ایدیلیر جمله خلقه یكیدن برمسرت كلیر جناب حق پادشاه معدلتكیمت و شهنشاه معارف پرور اقدیمز حضرتلرینی الی اخرالدوران اریکه پیرای شرف و شان بیورسون آمین .

TAÂM

Bir insan gerek evinde ve gerek sair bir yerde taam edeceği vakit sofraya oturmazdan evvel ellerini yıkamalídır. Sofraya oturulduğu zaman kendinden büyükler yemeğe başlamazdan evvel yemeğe el uzatmak caiz değildir. Yemeğe başlanıldığı zaman besmele ile başlamak ve lokmaları küçük koparmak ve sofrada bulunanların yüzüne pek ziyâde bakmamak ve ekmeği eliyle koparıp ağzıyla koparmamak eliyle başını veya bir yerini kaşımamak lazımdır.

Yenilen yemek güzelse açgözlü dedirtecek kadar o yemeğin nefasetine dair söz söylemek lazım değildir, hele yemek güzel değilse hiçbir şey demeyip hamd ve şükür etmelidir.

HIFZ-I SIHHAT-İ VÜCÛD

Bir insanın mümkün olduğu kadar vücudunu hastalıklardan muhafaza etmesine *hıfz-ı sıhhat-i vücud* derler. Hıfz-ı sıhhat-i vücud dair pek çok kitaplar vardır, lakin burada çocuklar için lazım olanları beyan olunacaktır. Bir çocuğun tahsil-i ulúm etmesi, layıkıyla mektebe devam etmesine muhtaçtır. Mektebe devam etmek ve mektepte tahsil edilen şeylerden istifade eylemek sıhhat-i beden ile olur. Bunun için burada size beyan olunacak şeylere pek ziyade dikkat ve elinizden geldiği kadar riayet etmelisiniz. İnsana ârız olan

طعام

بر انسان كرك اونده و كرك سائر بر یرده طعام ایده جکی وقت سفره یه او تورمزدن اول الازینی ییقامیلیدر . سفره یه او تورلدینی زمان کندندن بیوکازی یمکه باشلامزدن اول یمکه ال اوزاتمق جائر دکلدر . یمکه باشلانلدینی زمان بسمنله ایله باشلامق ولقمه لری کوچوک قوپارمق وسفرده بولنانلرک یوزینه پک زیاده باقامق و امکی ایله قوپاروب اغزیله قوپارماق ایله باشنی ویا بریری قاشیماق لازمدر .

ینیلن یمک کوزل ایسه اج کوزلی دیدرته جک قدر اویمکک نفاسته دائر سوزسویلمک لازم دکلدر هله یمک کوزل دکل ایسه هیچ برشی دیموب حمد وشکر ایتلیدر .

حفظ صحت وجود

بر انسانک ممکن اولدینی قدر وجودینی خسته لقلردن محافظه ایتسنه (حفظ صحت وجود) دیرلر حفظ صحتسه دائر پک چوق کتابلر واردلر لکن بوراده چوجقلر ایچون لازم اولانلری بیان اولنه جقدر . برچوجقک تحصیل علوم ایتیمی لایقوله مکتبه دوام ایتسنه محتاجدر مکتبه دوام ایتک و مکتبه تحصیل ایدیلن شیلردن استفاده ایلنک صحت بدن ایله اولور بونک ایچون بوراده سزه بیان اولنه جق شیلره پک زیاده دقت والکزدن کلدیکی قدر رعایت ایتلیسکز انسانه عارض اولان

hastalıklar başlıca iki sebeptendir. Bu sebeplerin biri vücudu üşütmek ve diğeri mideyi ifsâd etmektir.

Vücudun üşümesi yalnız havanın soğuk olmasıyla değildir. Vücut terli olduğu halde su içmek ve çıplak ayak ile taş veya sâir soğuk şeylere basmak gibi dikkatsizliklerden pek şedîd soğuk algınlığı hâsıl olur.

Soğuk algınlığı hissolunduğu halde “*Bu ehemmiyetsiz bir şeydir*” deyip kaçmak kat’iyyen caiz değildir. Birçok büyük hastalıklar vardır ki mukaddimleri küçük hastalıklardır. İnsan nezleye dûçâr olduğu vakit lazım gelen tedavide kusur etmemelidir; nezle *hummâ* gibi korkulu hastalıklara tahavvül edebilir. Pek sıcak zamanlarda sıcağın dahi insana tesiri olur. Ve bundan dahi türlü türlü hastalıklar zuhûr eder. Bunun için çocuklar koşup terlemek ve terli iken su içmek ve sıcakta oynamak ve çıplak gezmek gibi soğuk algınlığına ve sâir hastalıklara sebep olan hallerden pek ziyade sakınmalıdır. İnsanın kuvveti midenin tamamıyla yemeği eritmesinden ve yenilen şeylerin sıhhate muzırr olmasından hâsıl olur. Bunun için yenilen şeylere pek ziyade dikkat etmek lazımdır.

İnsanın vücuduna yarayan taâmden başlıcaları et, yumurta, süt, yoğurt gibi şeylerdir. Etin envai vardır. Şehrimizde makbul olanı kıvırcık koyunun etidir. Sığır etinin suyu dahi kuvvetlidir. Su katılmamış ve kaynatılmış sütlerin hepsi âlâdır. Taze yumurta

خسته لقلر باشلیجه ایکی سیدندر . بوسیلرک بری وجودی
اوشوتک . و دیگرى معدنی افساد ایتمکدر .

وجودک اوشومسی یالکز هوانک صغوق اولمسیه دکلدر
وجود ترلی اولدینی حالده صو ایچمک و چیلاق ایاق ایله طاش
ویا سائر صغوق شیلره باصمق کبی دقتسز لقلردن پک شدید
صغوق الغینغی حاصل اولور .

صغوق الغینغی حس اولدینی حالده بواهمیتسز برشیدر دیوب
کچمک قطعاً جائز دکلدر . برچوق بیوک خسته لقلر واردرکه
مقدمه لرلی کوچک خسته لقلردر . انسان نزله یه دوچار اولدینی
وقت لازم کان تداویده قصور ایتمه میلدر ، نزله (حما) کبی
قورقولو خسته لقلره تحویل ایده بیلیر پک صیجاق زماندرده
صیجاغک دخی انسانه تاثیرى اولور . وبوندن دخی درلو
درلو خسته لقلر ظهور ایدر بونک ایچون چوجقلر قوشوب
ترله مک و ترلی ایکن صو ایچمک و صیجاقده اوینامق و چیلاق
کزیمک کبی صغوق الغینغنه و سائر خسته لقلره سبب اولان
حاللردن پک زیاده صاقتمیلدر . انسانک قوتی معدنه نک تمامیه
یمکی اریتمسندن و ینیلن شیلرک صحته مضر اولماسندن حاصل
اولور . بونک ایچون ینیلن شیلره پک زیاده دقت ایتمک لازمدر .
انسانک وجودینه یارایان طعامدن باشلیجه لرلی ات یورطه
سود یغورت کبی شیلردر آنک انواعی واردر شهریمزده مقبول
اولانی قورجق قیونک اتیدر صغیر اتک . صویب دخی قوتلیدر
صوقا تلماش و قاینادلمش سودلرک هپسی اعلادر تازه یورطه

elbette bayatına tercih olunur. Lakin yumurtanın çok pişmiş iyi değildir.

Yemeğe istek gelmeyince yememek ve yenildiği halde mideyi pek ziyade doldurmamak vücudun sıhhatine sebeptir. Yemek arasında su içilirse iyidir. Lakin yemekten sonra lâ-ekall üç saat geçmeyince su içmek yemeğin hazım edilememesine velhasıl mide fesadına sebep olur ki vücuda ne kadar zararı olduğu herkese malumdur. Yemekten sonra biraz tatlı ve yemiş yemenin vücuda faydası vardır. Lakin yenilen yemişin ham ve çürük olmaması ve kabuğunun soyulması ve çekirdeğinin çıkarılması şarttır. Zira kabuk ve çekirdeklerin mazarratı pek ziyadedir. Mide boş iken yemiş yemek caiz değildir. Hele mısır ve hıyar gibi hazmı güç olan şeyleri yemek pek ziyade muzırrdır.

Kemale ermiş olduğu halde armut, elma, üzüm, çilek, kiraz, dut, kayısı, badem, fıstık gibi meyveler sâirlerine tercih olunur.

AHLÂK

İnsanların âdet ve tabiatlarına *ahlâk* derler.

İnsanların ahlâk ve tabiatları iki kısma ayrılır: Biri *ahlâk-ı hamîde* ve diğeri *ahlâk-ı zemîmedir*.

Ahlâk-ı hamîde güzel ve herkes indinde beğenilmiş

البته بایاتنه ترجیح اولنور . لکن یورطه نك چوق پشمشی ایو دکلدنر .

یمکه ایستک کلینجه یمه مک وینلیدیکی حالده معدنی پک زیاده طولدیرماق وجودک صحتنه سیدر . یمک اراسنده صو ایچینیرسه ایودر لکن یمکدن صوکره لاقول اوچ ساعت کچمینجه صو ایچمک یمکک هضم ایدیله مه مسنه و الحاصل معدنه فسادینه سبب اولورکه وجوده نه قدر ضرری اولدینی هر کسه معلومدر یمکدن صوکره براز طاتلی و یمش یمک وجوده فائده سی واردر لکن ینیلن یمشک خام و چورک اولماسی وقبونکک صویللمسی وچکر دکنک چیقارلمسی شرطدر زیرا قبوق وچکر دکلرک مضرقی پک زیاده در معدنه بوش ایکن یمش یمک جائز دکلدنر . هله مصر وخیار کچی هضمی کوچ اولان شیلیری یمک پک زیاده مضردر .

کاله ایرمش اولدینی حالده آرمود الما اوزوم چیلک کراز دوت قایسی بادم فستق کچی میوه لر سائرلرینه ترجیح اولنور .

— ❖ اخلاق ❖ —

انسانلرک عادت و طبعترلرینه (اخلاق) دیرلر .
انسانلرک عادت و طبعترلری ایکی قسمه ایریلیر بری (اخلاق حمیده) و دیکری (اخلاق ذمیمه) در .
(اخلاق حمیده) کوزل و هرکس عندنده بکنلمش خو-

huylardır ki böyle huy sahibi dünya ve ahirette her türlü saadete nail olur.

Ahlâk-ı zemîme kötü ve çirkin huylardır ki sahibini her yerde hakîr ve zelîl eder.

İNSANLARIN KENDİNDEN BÜYÜKLERİN YANLARINDA BULUNDUKLARI ZAMANDAKİ HALLERİ

Bir adam gerek yaşça ve gerek rütbe ve itibarca kendin-den büyük bir zatın yanına gireceği vakit setresinin önünü ilikli bulundurmamak ve yanına girdiği vakit te-mennâ edip ayak üzere durmak ve oturması teklif edilmedikçe oturmamak lazımdır. Ve oturulduğu halde ayak uzatmayıp edepli bulunmak ve oturacağı yeri aşağı taraflarda aramak iktizâ eder. Bu haller o zata tazim ve riayet ettiğine ve kendisinin terbiyeli olduğuna delalet eder

Büyük adamların yanında onlardan evvel söze başlamak ve lüzumundan ziyade serbest bulunmak ve söz söylemek velhasıl gevezelik etmek pek ayıptır. Allah insana iki kulak bir ağız vermiştir. Bu halde iki işitmeli bir söylemelidir. Yolda giderken kendi büyüğünden ilerde bulunmak terbiyesizlik alameti olduğundan bundan pek ziyade sakınmalıdır. Lakırdı arasında “*Şu iş böyle mi?*” diye bir şey sual olduğunda zaman öyle ise “*Evet efendim*”, değil ise “*Hayır efendim*” demek ve başka tabir kullanmamak insanın ahlak-ı

یلدرکه بویله خوی صاحبی دنیا و آخرته هر دزلو سعاده نائل اولوز.

(اخلاق ذمیمه) ککو تو وچرکین خویلدرکه صاحبی هر یرده حقیر و ذلیل ایدر.

— انسانلرک کئندندن بیوکلرینک یانلرنده —

— بولندقلری زمانده کی حاللری —

بر آدم کرک یاشجه و کرک رتبه و اعتبارجه کئندندن بیوک بر ذاتک یاننه کیره چکی وقت ستره سنک اوکنی ایلکلی بولندرمق ویاننه کیردیکی وقت نما ایدوب ایاق اوزره طور مق و اوتورمسی تکلیف ایدلدکجه اوتورما مق لازمدر. و اوتور- لدیعی حالده ایاق اوزا تمیوب ادبلی بولنق و اوتوره جنی یری اشاعی طرفلرده ارامق اقتضا ایدر. بو حاللر او ذاته تعظیم و رعایت ایتدیکنه و کئندوسنک تربیه لی اولدیغنه دلالت ایدر. بیوک ادملرک یاننده انلردن اول سوزه باشلامق و لزومندن زیاده سر بست بولنق و سوز سویلمک و الحاصل کوزه لک ایتک پک عیدرالله انسانه ایکی قولاق براغزور مشدر بو حالده ایکی ایشتملی بر سویلملیدر. یولده کیدرکن کندی بیو کئندن ایلروده بولنق تربیه سزک علامتی اولدیغندن بولدن پک زیاده صاقملیدر لقردی اراسنده (شو ایش بویله می) دیو برشی سوال اولندیعی زمان او یله ایسه (اوت اقدم) دکل ایسه (خیر اقدم) دیمک و بشقه تعیر قوللاماق انسانک اخلاق

memdûha sahibi olduğuna işarettir. Kime olur ise olsun lakırdı arasında *sen* demeyip *siz* demek ve kendisi için *ben* demeyip *bendeniz* demek terbiye alametlerindedir.

NEZÂFET

Nezafet ahlâk-ı hamîdedendir Bir insanın giydiği esvâbını ve kullandığı eşyayı temiz tutması demektir.

Hikâyesi

Bir gün mektep şakirdlerinden birinin evinde düğün olduğundan babası tarafından hocasıyla arkadaşları davet olunur. Hocaefendi dahi çocuklardan birkaç tane üstleri başları pis olanları ayırıp mektepte bırakır. Ve diğerlerini alıp doğruca davet olunan haneye giderler. Çocuklar gittikleri hanede ikrama nail olurlar ve orada icra olunan birtakım oyunları seyrettikten sonra pek zi-yade sevinç ile mektebe avdet ederler.

Mektepte kalanlar ise çocuklardan bu halleri işitince üstlerini temiz tutmadıklarına pek çok nâdim ve pişman olurlar ise de fayda vermez.

Demek oldu ki temizliğe dikkat etmeyen çocuklar böyle pek

ممدوحه صاحبی اولدیغنه اشارتدر کیمه اولور ایسه اولسون
لقردی اراسنده (سن) دیمیوب (سز) دیمک و کندیسچیچون
(بن) دیمیوب (بنده کز) دیمک تربیه علامتر نندندر.

نظافت

نظافت اخلاق حمیده دندر. بر انسانک کیدیکی اثوابی
و قوللاندینی اشیایی تمیز طومسی دیمکدر.

حکایه سی

بر کون مکتب شاگردلرندن بریشک اونده دوکون
اولدیغندن باباسی طرفندن خواجه سنیله ارقداشلری دعوت
اولنور. خواجه افندی دخی چوجقردن برقاچ دانه اوستلری
باشلری بیس اولانلری آیروب مکتبه براغیر و دیکرلری
الوب دوغریجه دعوت اولنان خانه یه کیدرلر چوجقردن کیتدکلری
خانه ده اکرامه نائل اولورلر و اوراده اجرا اولنان بر طاقم
اویونلری سیر ایتدکن صوکره پک زیاده سونج ایله مکتبه
عودت ایدرلر.

مکتبه قالانلر ایسه چوجقردن بو حاللری ایشیدنجه
اوستلری تمیز طومدقلرینه پک چوق نادم و پشیمان اولورلر
ایسه ده فائده ویرمز.

دیمک اولدی که تمیزلکه دقت ایتمین چوجقردن بویله پک

çok iyiliklerden mahrum kalırlar ve kimse yanında kadr ve itibarları olmaz. Temizlik küçük ve büyük herkese dince ve akılca lazımdır. *“Temizlik imandan gelir.”*

DEVAM

Devam dahi ahlâk-ı hamîdedendir Bir insanın hayırlı işten usanmayıp ikmâline uğraşmasıdır.

Hikâyesi

Bir fakir adamın iki evladı vardı. Bunları idareden aciz bulunduğundan ikisini de bir ustanın yanına sanat öğrenmek ve bu suretle kendilerini idare edebilmek için çıraklığa verir.

Bunlardan küçüğü daima ustasının sözünü dinleyerek işine devam ederse de büyüğü biraz hizmet ettikten sonra o sanatı terk ederek diğer bir sanata girer. Velhasıl aradan dört beş sene geçinceye kadar küçüğü ibtidâki işinde devam ederek dükkân ve destgâh sahibi olursa da büyük kardeşi hiç bir sanatta devam edemediğinden bir iş öğrenemez ve nihayet sefalette kalır.

Demek olur ki her işte devam ve sebat lazım imiş. Çocuklar dahi küçüklüklerinde mekteplerini terk etmeyerek güzelce devam

چوق ایولکلردن محروم قالیرلر و کیمسه یاننده قدر و اعتبارلری اولماز تمیزلک کوچوک و بیوک هر کسه دینجه و عقلمجه لازمدر .
(تمیزلک ایماندن کلیر) .

دوام

دوام دخی اخلاق حمیده دندر بر انسانک خیرلی ایشدن اوصانیوب اکلنه اوغراشمسیدر .

حکایه سی

بر فقیر آدمک ایکی اولادی وار ایدی . بونلری اداره دن عاجز بولندیغدن ایکسینیده براوسته نك یاننه صنعت اوکرنمک و بو صورتله کندیلرینی اداره ایده بیلیمک ایچون چراقلمه ویریر بولردن کوچوکی دایمما اوسته نك سوزینی دیکله بهرک ایشنه دوام ایدرسه ده بیوکی براز خدمت ایتدکدن صوکره اوصنعی ترک ایدهرک دیگر بر صنعته کیرر . والحاصل ارادن درت بش سنه کچنجه به قدر کوچوکی ابتداکی ایشنده دوام ایدهرک دکان و دستگاه صاحبی اولورسه ده بیوک قارداشی هیچ بر صنعتده دوام ایدهمدیکندن برایش اوکره منز و نهایت سفالتده قالیر .

دیمک اولورکه هر ایشده دوام و ثبات لازم ایمش چوجقلر دخی کوچوککلرینده مکتبلرینی ترک ایتیهرک کوزلمه دوام

ederlerse elbette sonunda büyük nimetlere nail olurlar ve sefalete dûçâr olmazlar.

SABIR

Sabır dahi ahlâk-ı hamîdedendir. İnsanın arzusuna mu-vâfık olmayan hallere tahammül edip ses çıkarmaması demektir.

Hikâyesi

Gayet zengin olan adamın biri nasılsa bir ziyana uğrar, paraları elinden gider ve günden güne sefalete dûçâr olur. Her günlük yiyeceğini tedarikten aciz kalır, lakin eski zenginliğini ve şimdi dûçâr olduğu şu sefaleti düşündükçe kendisine hiç ye's gelmez. Ve daima Allah'a hamd ve şükrederek evvelki saadetini yine ele geçirmek için çalışır. Biraz müddet bu halde kaldıktan sonra sabrının ve çalışmasının mükâfâtı olarak Cenab-ı Hakk yine eski zenginliğini iade eder.

Çünkü insana her ne gelir ise Allah Teâlâ'dan olduğundan eğer insan sabrederse Cenab-ı Hakk sonunda mükâfâtını ihsan eder. Bunun için insan ârız olan hastalığa veya bir zarara sabır ve tahammül etmelidir.

“*Sabrın sonu selamettir*” dedikleri bu sebebe mebnîdir.

ایدرلرسه البته سوکنده بیوک نعمتله نائل اولورلر و سفالته دوچار اولمازلر .

○ صبر ○

صبر دخی اخلاق حمیده دندر . انسانک ارزوسنه موافق اولمیان حالاره تحمل ایدوب سس چیقارمامسی دیمکدر .

○ حکایه سی ○

غایت زنکین اولان آدمک بری نصلسه بر زیانه اوغرار پارملری الدن کیدر وکوندن کونه سفالته دوچار اولور . هرکونلک یینه جکنی تدارکدن عاجزقالیر لکن اسکی زنکینلکنی وشمدی دوچار اولدینی شوسفالتی دوشوندکجه کندیسنه هیچ یأس کلز وداأما اللهه حمد وشکر ایدهرک اولکی سعادتتی یینه اله کچیرمک ایچون چالیشیر بزاز مدت بو حالده قالدقدن سوکره صبرینک وچالشمسنگ مکفاتی اولهرق جناب حق یینه اسکی زنکینلکنی اعاده ایدر .

چونکه انسانه هر نه کلیر ایسه الله تعالیدن اولدیغندن اگر انسان صبر ایدرسه جناب حق سوکنده مکفاتی احسان ایدر بونک ایچون انسان عارض اولان خستهلغه ویا برضرره صبر و تحمل ایتلیر .

(صبرک سوکی سلامتدر) دیکلری بوسیه مبنیدر .

SADÂKAT

Her işte doğruluk etmektir . Bu da ahlâk-ı hamîdedendir .

Hikâyesi

Adamın biri kendi uşağıyla ahbabından bir efendiye bir hediye gönderir. Buna karşılık olarak o efendi dahi bir sepet içinde bir miktar portakal hediye eder ve bir de tezkere yazar. Uşak portakalı götürürken yolda birkaç tanesini yer ve eve gelip efendisine portakallar ile tezkereyi verir. Efendi tezkereyi okuyup kaç portakal gönderi lmiş olduğunu anlar. Ve portakalları sayıp eksik olduğunu görünce uşağı çağırıp işi tahkike başlar. Bunun üzerine uşak şaşırıp doğrusunu söylemeğe mecbur olur. Efendisinin yanında pek ziyade mahcub kalır ise de artık efendisinin emniyeti kalmadığından kendisini kovar.

İşte bundan anlaşıldı ki eğrilik her yerde fena olup sahibini rezil eder. İnsanlar daima sadakat üzere hareket etmeli ve kendilerine teslim olunan bir şeyde veya bir işte sadakatten ayrılmamalıdır.

Bunun için “*Doğrunun yardımcısı Allah'tır, hâin berhudâr olmaz*” derler.

صداقت

هر ایشده دوغریلق ایتمکدر . بوده اخلاق حمیده دندر .

حکایه سی

آدمک بری کندی اوشاغیله اجابندن برافندی به برهدیه کوندیرر بوکا قارشیلق اوله رق او افندی دخی برسپت ایچنده برمقدار پورتقال هدیه ایدر . و برده تذکره یازار اوشاق پورتقالی کتیر برکن یولده بر قاج دانه سنی بر واوه کلوب افندیسنه پورتقالر ایله تذکره بی ویریر افندی تذکره بی اوقویوب قاج پورتقال کوندیرلمش اولدیغی اکلار . و پورتقاللری صایوب اکسک اولدیغی کورنجه اوشاغی چاغیروب ایشی تحقیقه باشلار بونک اوزرینه اوشاق شاشیروب دوغریسنی سویلمکه مجبور اولور و افندیسنک یاننده پک زیاده محجوب قالیر ایسه ده اراتق افندیسنک امنیتی قالدیغدن کندیسنی قوغار .

ایشته بوندن اکلاشدی که اکریلک هر یرده فنا اولوب صاحبی رزیل ایدر . انسانلر دائما صداقت اوزره حرکت ایتملی و کندیلرینه تسلیم اولنان برشیده ویا برایشده صداقتدن آیرلما لیدر .

بونک ایچون (دوغریسنک یاردیحیسی اللهدر خائن
برخوردار اولمز) دیرلر .

HÜSN-İ KARÎN

İyi arkadaş demektir. İnsan daima iyi kimselerle görüşüp fena adamlardan uzak durmalıdır. Bu güzel hareket ile insanlar daima feyzyâb olurlar ve herkes indinde kadr ve itibarları artar. “Ağaç yaşken eğilir” fehvâsinca çocuklar küçüklüklerinde iyi kimseler ile görüşürler ise iyiliğe ve kötü adamlarla konuşurlarsa kötülüğe alışacaklarından vakt-i sabâvette bu hususa pek ziyade dikkat etmek lazımdır. Zira bu âlemde nice nice büyük fenalıklar vuku bulmuştur ki ekseri fena adamlar ile görüşmekten hâsil olmuştur.

Bunun için çocuklar daima güzel tabiatlı ve mâlumatlı adamlar ile konuşup fena huylu olanlardan çekinirlerse herkesin muhabbetini kazanırlar. Bunun hilâfında bulunurlarsa sefil ve rezil olurlar. “Kişi refikinden azar” sözü pek doğrudur.

İSTİHZÂ

İstihzâ ahlâk-ı zemîmedendir. Bir adamın yaratılışından olan ve yahut sonradan gelen noksan ile eğlenmek de-mektir. Pek mazarratlı bir şeydir.

حسن قرین

ایو ارقداش دیمکدر . انسان دایما ایو کیمسه لرله کوروشوب فنا آدم لردن اوزاق دورملیدر . بو کوزل حرکت ایله انسان لر دایما فیضیاب اولورلر و هر کس عندنده قدر و اعتبارلری آرتار (اناج یاش ایکن اکیلیر) فحواستجه چوجق لر کوچو کلک لر نده ایو کیمسه لر ایله کوروشورلر ایسه ایولکه و کوتو آدم لرله قونوشورلر سه کوتولکه آلیشه جق لر ندن وقت صبا و تده بو خصوصه پک زیاده دقت ایتمک لازمدر زیرا بو عالمده نیجه نیجه بیوک فالق لر وقوع بولمدر که اکثری فنا آدم لر ایله کوروشمکن حاصل اولمدر .

بونک ایچون چوجق لر دایما کوزل طبیعتلی و معلوماتلی آدم لر ایله قونوشوب فنا خویلی اولانلردن چکینیرلر سه هر کسک محبتی قازانیرلر بونک خلافتده بولورلر ایسه سفیل ورزیل اولورلر (کشتی رفیقندن ازار) سوزی پک دوغریدر .

استهزا

استهزا اخلاق ذمیمه دندر بر آدمک یرادیلشده اولان و یا خود صوکره دن کلن نقصانیله اکلنمک دیمکدر که پک مضرتلی رشیدر .

Hikâyesi

Çocuğun biri mektep arkadaşlarından böyle kusuru olanlar ile daima eğlenir ve kimseyi beğenmez imiş. Bir gün yine mektep refiklerinden sakat bir çocuk ile eğlenir ve çocuğun güceneceği bir takım lakırdılar söyleyerek çocuğu ağlatma derecesine getirir. Bîçare çocuk ise sabır ve sükût ederek Allah'a mütevekkil olur ve hiç sesini çıkarmaz. Aradan biraz zaman murûr ettikten sonra bu eğlenen çocuğun gözünde bir ağrı peydâ olur. Pek çok hekimlere müracaat ederlerse de çaresi bulunmaz. Nihayet bunun dahi iki gözüne *ak* gelerek görmez olur. Ve ötekine berikine sataşır eğlenmesinin cezasını bulur. Ve ettiklerine pek çok nâdim ve pişman olursa da bir faydası olamaz. İşte şu hikâyeden anlaşılıyor ki istihza pek fena huylardan imiş. Çocuklar bu fena huyun sonunda gelecek mazarratı düşünemeyerek ötekiyle berikiyle eğlenmeyi âdet ederler ise elbette mazarratını görürler. Zira Cenâb-ı Hakk böyle müstehzi adamları sevmez ve eğlendiği noksan ve ayıbı kendisine de verir. Çünkü insana ârız olan noksanlar yine Cenâb-ı Hakk'ın takdiriyledir. Yoksa hiç bir kimse böyle bir noksanı olmasını istemez. Bunu için çocuklar her bir azasının tamamlığına Allah'a hamd edip kimsenin ayıbını görmemelidir.

حکایه سی

چو جغک بری مکتب ارقداشارندن بویله قصوری اولانلر ایله دایما اکنیز و کیمسه یی بکنمز ایمش برکون ینه مکتب رفیقلرندن سقط بر چوجق ایله اکنیز و او چوجغک کوجنه جکی برطاقم لقردیلمر سویله رک چوجفی اغلامه درجه سنه کتیر بر بچاره چوجق ایسه صبر و سکوت ایدرک اللهه متوکل اولور و هیچ سسنی چیقارمز ارادن براز زمان مرور ایتدکدن سوکره بو اکانن چوجغک کوزنده براغری پیدا اولور . پک چوق حکیماره مراجعت ایدرلر سده چاره سی بولنمز نهایت بونک دخی ایکی کوزینه (آق) کله رک کورمز اولور و اوته کنه بریکنه صاتا - شوب اکنمسنک جزاسنی بولور و ایتدکلرینه پک چوق نادم و پشیمان اولور سده بر فائده سی اوله ماز ایشته شو حکایه دن اکلاشیلور که استهزا پک فنا خویلدن ایمش چوجقلر بو فنا خویک سوکنده کله جک مضرتی دوشونه میهرک اوته کیله بریکله اکنمکی عادت ایدرلر ایسه البته مضرتی کورورلر زیرا جناب حق بویله مستهزی آدملری سومز و اکندیکی نقصان و عیبی کندیسنده ویریر چونکه انسانه عارض اولان نقصانلرینه جناب حقک تقدیر یاه در یوقسه هیچ بر کیمسه بویله بر نقصانی اولسنی ایسته مز بونک ایچون چوجقلر هر بر اعضاسنک تماملغنه اللهه حمد ایدوب کیمسه نک عیبی کورمه ملیدر .

KİZB

Bu dahi ahlâk-ı zemîmedendir. Yalan söylemek demektir.

Hikâyesi

Çocuğun biri daima yalan söyler imiş. Çocuğun bu huyundan vazgeçmesi anası babası tarafından kendisine daima tenbih olunursa da çocuk asla kulak asmayıp bu kötü huyda devam eder. Nasılsa çocuk bir gün evinde bulunan havuzun kenarında oynamakta iken kazaen havuza düşüp feryad ü figana başlar ise de evdekiler çocuğun daima yalan söylediğini bildiklerinden bunu dahi mahsus yapıyor zannı ile kulak asmazlar. Çocuk ise havuzda bağıra bağıra boğulur.

İşte bir kere adı böyle yalancılığa çıkan çocuk doğru dahi söylese kimse inanmaz. Bunun için çocuklar daima lisanını doğru söylemeye alıştırap asla yalan söylememelidir. “*Yalancının evi yanmış da kimse inanmamış*” derler.

SİRKAT

Bu dahi ahlâk-ı zemîmedendir İnsanın kendisinin olmayan

○ کذب ○

بو دخی اخلاق ذممه دندر یالان سویلمک دیمکدر .

○ حکایه سی ○

چوجغک بری دایما یالان سویلر ایش چوجغک بو
خویدن واز کچمسی اناسی باباسی طرفدن کندیسنه دایما
تنبیه اولنورسهده چوجق اصلا قولاق آصایوب بو کوتو
خویده دوام ایدر نصلسه چوجق بر کون اونده بولنان جو-
ضک کنارنده اوینامقده ایکن قضاء حوضه دوشوب فریاد
وفغانه باشلار ایسهده اوده کیلر چوجغک دایمایالان سویلدیکنی
بیلدکلرندن بونی دخی مخصوص یاپور ظنیه قولاق اصمازلر
چوجق ایسه حوضه باغیره باغیره بوغولور .

ایشته بر کره آدی بویله یالانجیلغه چیقان چوجق دوغری
دخی سویلنسه کیمسه اینتاماز بونک ایچون چوجقار دایما
لساتی دوغری سویلمکه الشدیروب اصلا یالان سویلمه ملیدر
(یالانجینک اوی یانمشده کیمسه اینتاماش) دیرلر .

○ سرقت ○

بو دخی اخلاق ذممه دندر . انسانک کندیسنک اولمان

bir şeyi sahibinin haberi ve rızası olmaksızın almasına derler ki fena huyların en büyüğüdür.

Hikâyesi

Çocuğun biri mektep arkadaşlarının kalem ve kâğıt gibi eşyasını çalıp saklamayı kendisine âdet eder. Ve pek çok defalar arkadaşları bu hali görüp nasihat ederler ve hocaları dahi ceza verirler ise de bu çocuk asla uslanmayıp bu kötü huyunda devam eder. Nihayet çocuk on beş - yirmi yaşına varır. Artık öteden beriden büyücek şeyler çalmaya başlar. Bir gün yine hırsızlık etmek üzere bir haneye girdiği görülür. Kendisini tutarlar. Daima böyle hırsızlık etmekte olduğu anlaşılır. Ve ceza olarak elini keserler. Artık bundan sonra tabiatıyla hırsızlık edemez. Çünkü eli olmayan ne yapabilir?! İşte hırsızlığın ne kadar büyük bir fenalık olduğu şu hikâyeden anlaşıldı. Bunun için çocuklar kendilerinin olmayan bir toplu iğneyi bile almamalıdır. Zira bu huya alışanlar hep böyle küçük şeylerden alışır.

TAMA' VE HİSSET

Bu dahi ahlâk-ı zemîmedendir. Bir insanın parası ve malı

برشیئی صاحبك خبری و رضایی اولمقسزین آلمسنه دیرلرکه
فنا خویلرک اک بیوکیدر .

حکایه سی

چوجنگ بری مکتب ارقداشلیرینک قلم و کاغذ کئی
اشیاسنی چالوب صاقلامنی کندیسنه عادت ایدر . وپك چوق
دفعه لر ارقداشلیری بو حالتی کوروب نصیحت ایدرلر
وخواجه لری دخی جزا ویریرلر ایسه ده بوچوجق اصلا
اوصلاتیموب بو کوتو خوینده دوام ایدر نهایت چوجق اون
بش یکرمی یاشنه واریر ارتق اوتهدن بریدن بیوجک شیر
چالغه باشلار . بر کون ینه خرسزلق ایتمک اوزره بر خانه یه
کیردیکی کورولور کندیسنی طوتارلر دایمابویله خرسزلق ایتمکده
اولدینی اکلاشیلیر . و جزا اوله رق النی کسرلر ارتق بوندن
صوکره طبیعتیله خرسزلق ایده من چونکه الی اولمیان نه یایه
بیلیر . ایشته خرسزلق نه قدر بیوک بر فئالق اولدینی شو
حکایه دن اکلاشادی بونک ایچون چوجقلر کندیلرینک اولمیان
بر طوبلو ایکنه بی بیله آلاملیدر زیرا بو خویه الیشانلر هپ
بویله کوچوک شیردن آلیشیر .

طمع و خست

بو دخی اخلاق ذمیمه دندر . بر انسانک پاره سی ومالی

olup da lazım olduğu kadar yiyip içmemeğe ve kimseye faydası dokunmamağa derler.

Hikâyesi

Gayet tamahkâr adamın biri gece ve gündüz çalışarak kazanmakta olduğu paraları saklar ve kendisi ise sefalet içinde yaşar ve paraları yanında taşır idi. Bir gün bu tamahkârın kayıkla bir mahalle gitmesi icâb eder. İskeleye vardığı zaman para vermemek için asılsız yere bir kavga çıkarır. Kayıkçı iskeleye yanaşmamak ister, tamahkâr atlamak ister. Nihayet atlar ise de kayık biraz açıkça ve herifin üstündeki paralar ağırca olduğundan ayağı iskeleye yetişemeyerek denize düşer. Ve güç hal ile kurtarırlar ise de koynundaki paralar denize düşerek kaybolur gider. Herifin içtiği deniz suyuyla ıslanıp üşmesi ve halka karşı rezil olması yanına kâr kalır. “Az *tama*‘ çok *ziyan getirir*” denilmesi buna mebnîdir.

İSRAF

Bu dahi ahlâk-ı zemîmedendir. Bir insanın elinde bulunan malını ve parasını ve ömrünü beyhude yere sarf ve helak etmesi demektir.

اولوبده لازم اولدینی قدر ییوب ایچمه مکه و کیمسه یه فاندسی
دوقبامغه دیرلر .

حکایه سی

غایت طمعکار آدمک بری کیجه و کوندوز چالیشه رق
قازانمقده اولدینی پاره لری صاقلار و کندسی ایسه سفالت
ایچنده یاشار و پاره لری یاننده طاشیر ایدی برکون بو طمعکارک
قایقده بر محله کیتیمی ایجاب ایدر اسکله یه واردینی زمان پاره
و یرمه مک ایچون اصلسزیره برغو چاققاریر قایقچی اسکله یه یاناشماق
ایستر طمعکار آتلامق ایستر نهایت آتلار ایسه ده قایق بر آز
آچیقجه و حریفک اوستنده کی پاره لری آغرجه اولدیغندن
ایاغی اسکله یه یتشه میهرک دکزه دوشر و کوچ حال اینله قورتا-
ریرلر ایسه ده قویوننده کی پاره لر دکزه دوشهرک غائب اولور
کیدر حریفک ایچدیکی دکز صویله اصلانوب اوشومی
و خلقه قارشى رزیل اولسی یاننه کار قالیر (آز طمع چوق
زیان کتیریر) دینلمسی بوکا میندر .

اسراف

بو دخی اخلاق ذمیمه دندر . برانسانک النده بولنان
مالی و پاره سنی و عمرینی بهوده یره صرف و هلاک ایتمی
دیملدر .

Hikâyesi

Zengin adamın biri vefat ederek on beş yaşında bulunan bir oğluna pek çok para ve mal kalır. Lakin çocuk müsrif olduğundan sonunda çekeceği sefaleti düşünmeyerek elindeki paraları ve malları yer içer ve lüzumsuz yere sarf eder, pek az zamanda paraları bitirir. Ve günden güne sefalete dūçâr olur. Bir zaman at ve araba ile gezerken sonra sokaklarda sürünmeye başlar. Kimse selam vermez ve hatırını bile soran olmaz. Hafazanallah sonunda böyle sefalet içinde helâk olur gider. İşte böyle pek çok kimseler müsriflik sebebiyle sefil ve perişan olurlar. Bunun için çocuklar küçüklüklerinde böyle sefâhete alışmayıp her şeyin kıymetini bilmeli ve lüzumsuz yere para sarf etmemelidir. “*Bol bol yiyen bel bel bakar*” derler.

HASÂRET

Bu dahi ahlâk-ı zemîmedendir. Ziyankârlık demektir ki neticesi türlü türlü fenalıklara sebep olur.

Hikâyesi

Çocuğun biri bahçelerinde bulunan bir ağacın üzerindeki

حکایه سی

زنگین آدمک بری وفات ایده رک اون بش یاشنده بولنان
 براوغلنه پک چوق پاره ومال قالیر لکن چوجق مسرف
 اولدیغندن صوکنده چکه جکی سفالتی دوشنمیه رک النده کی
 پاره لری و ماللاری یر ایچر ولزومسز یره صرف ایدر پک
 آزمانده پاره لری بیتیریر وکوندن کونه سفالته دوچار اولور
 برزمان آت و عربه ایله کزرکن صوکره سواققرده سورونمکه
 باشلار کیمسه سلام ویرمز و خاطرینی بیله صوران اولماز
 حفظناه صوکنده بویله سفالت ایچنده هلاک اولور کیدر ایشته
 بویله پک چوق کیمسه لر مسرفلک سببیه سفیل و پریشان
 اولورلر . بونک ایچون چوجق لر کوچو کاکلارنده بویله سفاهته
 الشمیوب هر شینک قیمتی بیلملی ولزومسز یره پاره صرف
 ایتمه ملیدر « بول بول بین بل بل باقار) دیرلر .

خسارت

بودخی اخلاق ذمیمه دندر . زیانکارلق دیمکدرکه نتیجه -
 سی درلو درلو فالقاره سبب اولور .

حکایه سی

چوجغک بری باغچه لرنده بولنان بر اغاجک اوزرنده کی

çaylak yuvasına dadanır ve her gün ağaca çıkarak çaylağın yavrularına türlü türlü eziyetler eder ve bir ikisini dahi öldürür. Bir gün çocuk yine ağaca çıkıp yavrular ile oynarken nasılsa anaları gelerek çocuğun yavruları ile oynamakta olduğunu görünce üzerine saldırır. Bittesâdüf çaylağın gagası dahi çocuğun gözüne gelerek gözünü sakat eder. Çocuk ise canının acısından feryat ve figana başlar ise de bir fayda etmez ve ettiğinin cezasını bulur. İşte böyle öteye beriye hasâret etmek pek çok fenalıklara sebep olur. Bunun için çocuklar zararı mücib oyunlardan ziyadesiyle sakınmalıdırlar.

ENEİYYET

Bu dahi ahlâk-ı zemîmedendir. Bir adamın kendisini beğenmesi ve sâirlerini beğenmemesi demektir ki pek fena şeyleri intâc eder. Bu tabiatta bulunanların pek çoğu cahil ve hiç bir şeyden haberi olmayan adamlardır. Bu huyda olanlar kendi itikadlarınca kendilerinde pek çok hüner ve anlayış bulurlar ve âlemi hiç bir şey bilmez zannederler .

Böyle huy sahibi olan adamlardan kimse hoşlanmaz ve herkes nefret eder. Bunun için çocuklar bu fena huydan gayet ictinâb etmelidir.

چيلاق يوواسنه دادانير وهر كون اغاجه چيقارق چيلاغك
ياورولرينه درلودرلو آزيترايدر وبرايكسني دخي اولدورور.
بركون چوجق ينه اغاجه چيقوب ياورولر ايله اويناركن
نصلسه آنالري كلهرك چوجغك ياورولري ايله اوينامقده
اولديغني كورنجه اوزرينه صالديرير. وبالتصادف چيلاغك
غاغەسى دخي چوجغك كوزينه كلهرك كوزيني سقط ايدر.
چوجق ايسه جانك آجيسندن فرياد و فغانه باشلار ايسه ده
برفانده اتمز وايتديكنك جزاسني بولور ايشته بويله اوتيه
بري يه خسارت اتمك پك چوق فناقلره سبب اولور. بونك
اچون چوجقلر ضرري موجب اويونلردن زياده سييله
صاقمليدرلر.

— انائيت —

بودخي اخلاق ذيمه دندر بر آدمك كنديسني بكنمسي
وسائرليني بكنمەسى ديمكدركه پك فنا شيلري انتاج ايدر.
بو طبيعته بولسانلرك چونغي جاهل و هيچ برشيدن خبري
اولميان آدملر درر. بوخويده اولانلر كندى اعتقادلرنجه
كنديلرنده پك چوق هنر واكلاليش بولورلر وعلمي هيچ
برشي بيلمز ظن ايدرلر.
بويله خوي صاحبي اولان آدملردن كيمسه خوشلانمز
وهر كس نفرت ايدر بونك اچون چوجقلر بو فنا خويدين
غايث اجتناب ايلمليدز.

Ve herkese tevazu etmelidir. Hatta bir adam pek çok hüner ve malumat sahibi olsa bile yine kendini bir şey bilmez gibi tutmalıdır. Kendi bildiğini başkasına öğretmek ister ise gayet tevazu ve nezaket ile öğretmelidir.

BEDZEBÂNLIK

Bedzebânlık dahi ahlâk-ı zemîmedendir. İnsanın lisanını fena sözlere alet etmesidir. Sahibi hakkında ne kadar fenalık vereceği cümlenin malumudur. Böyle bedzebanlığa alışan küçük büyük insanlarla kimse ülfet etmez; zira öyle adamlar lisanının alıştığı çirkin sözleri söyler. Bir adam ile bir defa görüşüp konuştuğu zaman bu çirkin huyunu meydana kor. Böyle huya da insanlar ekser küçüklüklerinde alışırlar. Büyüdükleri vakitte bu huydan vazgeçemezler. İnsan çocuklukta bu fena huya alışmamalıdır ve böyle huy sahibiyle asla görüşmemelidir.

Hatta “*Bana benden olur her ne olursa, başım rahat bulur dilim durursa*” dedikleri buna mebnîdir.

BAZI NESÂYİH

1. İnsanın hayatı yiyip içmekle hâsıl olduğu gibi kemâli dahi ilim ve edeple hâsıl oluyor.
2. İnsanın edebi malından hayırlıdır.

وهرکسه تواضع ایتملیدر . حتی بر آدم پک چوق هنر
ومعلومات صاحبی اولسه بیله ینه کندینی برشی بیلمزکی
طوتملیدر . کندی بیلدیکنی بشقه سنه اوکرتمک ایسترایسه غایت
تواضع و تراکت ایله اوکرتملیدر .

— بدزبانلق —

بدزبانلق دخی اخلاق ذمیمه دندر انسانک لسانخی فنا سوزلره
آلت ایتمسیدر . صاحبی حقنده نه قدر فالق ویره جکی جمله نیک
معلومیدر بویله بدزبانلغه الیشان کوچوک و بیوک انسانلره کیمسه
الفت ایتمز زیرا او یله آدم لر لساننک آله دینی چرکین
سوزلری سویلر بر آدم ایله بر دفعه کوروشوب قونوشدینی
زمان بو چرکین خوینی میدانه قور بویله خویه ده انسانلر
اکثر کوچوک کلر نده آلیشیرلر . بیودکلی و قتده بوخویدن
وازکچه مزلر انسان چوجقلقده بوفنا خویه آله ملیدر . و بویله
خوی صاحبی ایله اصلا کوروشمه ملیدر .
حتی (بکابندن اولور هر نه اولورسه باشم راحت بولور
دیلم دورورسه) دیدکلی بوکا منیدر .

— بعض نصایح —

- (۱) — انسانک حیاتی ییوب ایچمکله حاصل اولدینی
کی کالی دخی علم وادبله حاصل اولور .
(۲) — انسانک ادبی مالندن خیرلیدر .

3. Pederinden edep mirası intikal eden iktisâb-ı mal ve merâtib-i âliye istihsâl eder.
4. Cenab-ı Hakk'ın verdiği nimetlere şükreden o nimetin mahvolmak korkusunu çekmez.
5. Hasislik ayıpları meydana çıkarır, cömertlik uyûbu setr eder.
6. Yapılacak işte acele etme, zira acele mûcib-i nedâmettir.
7. Tahsîl-i ilim ve edeb için peder ve hocanın tekdîri bir tatlı ilaçtır.
8. Yemek yaşamak içindir, yaşamak yemek için değildir.
9. Bugün yapılması lazım gelen işini yarına bırakma.
10. Akıllı düşman akılsız dosttan hayırlıdır.
11. Az bilen çok söyler, çok bilen az söyler.
12. İlim ve edep insanın emvâl-i sahîhasındandır.
13. İnsan az vaad edip çok ihsan etmelidir.
14. Gençlikte çalışmayan ihtiyarlıkta zahmet ve zaruret çeker.
15. Yapamayacağın iyiliği vaad etme.
16. Sa'y ve gayret insanın arzusunun husûlüne güzel bir vasıtaadır.
17. İnsanın kemâli kelâmından anlaşılır.

(۳) — پدرندن ادب میرائی انتقال ایدن اکتساب مال
ومراتب عالیہ استحصالی ایدر .

(۴) — جناب حقک ویردیکی نعمتله شکر ایدن
او نعمتک محو اولمق قورقوسنی چکمز .

(۵) — خسیسلک عیلمی میدانه چیقاریر جو مردلک
عیوبی ستر ایدر .

(۶) — یاپله جق ایشده عجله ائمه زیر اعجله موجب ندامتدر .

(۷) — تحصیل علم وادب ایچون پدر وخواجه نک
تکدیری بر طاتلی علاجدر .

(۸) — یمک یاشامق ایچوندر یاشامق یمک ایچون دکلدر .

(۹) — بوکون یاپلمسی لازمکلن ایشکی یارینه براقه .

(۱۰) — عقللی دشمن علقسز دوستدن خیرلیدر .

(۱۱) — آزیلن چوق سویلرچوق بیلن آرسویلر .

(۱۲) — علم وادب انسانک اموال صحیحه سندندر .

(۱۳) — انسان آرزوعد ایدوب چوق احسان ایتلیدر .

(۱۴) — کنجکلده چالشمیان اختیارلرده زحمت

وضرورت چکر .

(۱۵) — یاپه میه جنکک ایلکی وعد ائمه .

(۱۶) — سعی وغیرت انسانک آرزوسنک حصولنه

پک کوزل برواسطه در .

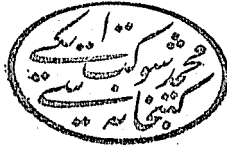
(۱۷) — انسانک کالی کلانندن اکلایشیلر .

Kendine eyledi bir hayli 'itâb ve tekdîr
Nâdimiyetle olup haline hergâh nekîr
Vâlid ve vâlidesi eyledi ondan nefret
Kaldı Kâbil bu sûretle heman pür-zacret

کندینه ایلدی بر خیلی عتاب و تکدیر
 نادمیله اولوب حالنه هرگاه نفیر
 والد و والدهسی ایلدی اندن نفرت
 قالدی قابیل بوضورتله هیمان پر ضجرت

LÜGATÇE

Âkıbet: Son, nihâyet, encam;
gelecek, istikbal
Âlempenâh: Dünyanın hâmîsi,
koruyucusu
Aleyhi ekmelü't-tahiyât: Selamların
en mükemmeli onun üzerine olsun
Atıfet: İhsan, cömertlik, kerem;
merhamet, şefkat
Avdet etmek: Dönmek
Âzâ: Organ
Bâis: Sebep
Bedzebânlık: Kötü/çirkin konuşur
olmak
Bel bel: Şaşkın şaşkın
Berhudar: Tuttuğu işten semere
gören, feyizlenen, mesut
Berkarâr: Bir yerde veya bir hal üzere
karar kılmak
Bîhaber: Habersiz, bilgisiz
Bi-hakkın: Hakkıyla, tam manasıyla
Celb etmek: Kendine doğru çekmek,
üzerine çekmek; Getirtmek, çağirtmek,
dâvet etmek
Cenâb-ı hâliku'l-ibâd: Kulların
yaratıcısı olan Cenab-ı Allah
Dalâlet: Doğru yoldan ayrılma, yoldan
çıkma, sapıtma, sapıklık
Der-akab: Hemen, hemen arkasından,
arkası sıra, akabinde
Destgâh: Tezgâh
Devâir-i emîriyye: Resmî dâireler
Dûcâr: Uğramış, tutulmuş, yakalanmış

Ekseriya: Çok defa, çok zaman,
çoğunlukla, umûmiyetle,
ekseriyetle, ekseri
Envâl-i sahîha: Gerçek mallar
Envâr: Nurlar
Erike-pîrâ: (Tahtı süsleyen)
Hükümdar, pâdişah
Esvâb: Giyecek, elbise
Evvelâ: İlk önce, ilk olarak
Eyyâm: Günler
Fahr-ı kâinat: Kâinatın övüncü,
iftihar sebebi
Fehvâsınca: Gereğince, ... sözü
gereğince
Feyzyâb: Feyiz bulan
Fuyûzât-ı mütenevvia: Türlü türlü
feyizler
Hakîr: Değersiz, itibarsız, küçük
Halâs: Kurtulma, kurtuluş
Hâmî: Himaye eden
Hâne: Ev
Hasaret: Zarar verici olmak
Hasislik: Hasis olma, hasisçe
davranma durumu, cimrilik,
pintilik
Hendese: Geometri
Hey'et: Dış görünüş, şekil, sûret
Hisset: Hasislik, cimrilik, pintilik
Hilkat-i âlemîn: Alemlerin yaratılışı
Hitâm: Son, nihayet, bitim
Hulûs-i kalb: Kalp temizliği,
samimiyet
İbtidâ: Bir işin, bir şeyin ilk defa
ortaya çıkan kısmı veya başlama
zamanı, başlangıç
İctinâb: Kaçınma, sakınma,
çekinme
Îd: Bayram
İfsâd etmek: Bozma, fesada uğratma
İkmâl: Eksikliklerini tamamlayıp
tam hâle getirme, tamamlama

İktisâb: Kazanma, edinme, edinim
İktizâ: Gerekme, gerektirme; lüzum, gerek
Îlâ âhiri'd-devrân: Dünyanın sonuna dek
Înayet: Lütuf, ihsan, iyilik
İndallah: Allah katında
İnde'n-nâs: İnsanlar nezdinde
İndinde: Yanında
İstihâl etmek: Meydana getirmek, hâsil etmek, üretmek
İstihzâ: Biriyle ince ince alay etme, eğlenme, birini eğlenceye, maskaralığa alma
İstimâ': Kulak verme, dinleme
İstinadgâh: Dayanacak, güvenecek yer, dayanak
Kanâdil: Kandiller
Kesb etmek: Kazanmak, edinmek
Lâ-ekall: En az, asgari
Leyl: Gece
Ma'deletgüster: Adalet ve hak dağıtan, adaletli, insafılı, doğru.
Ma'dûd: Bilinen bir şeye dâhil edilip ondan veya onun gibi olduğu kabul edilen, öyle sayılan, ait sayılan
Maârif: İlim ve tekniğin öğrenilmesiyle elde edilip insanlığın yararına kullanılan hüner, sanat ve bilgiler
Maârifperver: Maârifi seven
Mahfûz: Saklanmış, gizlenmiş; dış etkilere, tehlikelere karşı korunmuş.
Mahlûkât: Yaratılmış olan şeyler, bütün yaratıklar, mahlûklar
Mahsus: Yalnız bir kimse, bir nesne veya bir yere ait olan, başkasında bulunmayan, husu-sileşmiş, has, özgü
Mazarrat: Zarar, ziyan

Mebnî: Bir şeye dayanan, istinat eden, müstenit; -den dolayı, -den ötürü, binâen
Merâtib-i âliye: Yüce mertebeler, rütbeler, dereceler
Meserret: Sevinç
Mezellet: Alçalma, bayağılaşma, hakir ve zelil olma durumu, bayağılık, hakirlik
Mihnet: Sıkıntı, zorluk, eziyet, zahmet, meşakkat; Üzüntü, dert, elem, keder, gam, ızdırap
Mûcib: Sebep olan, gerektiren
Muharrir: Yazar
Muvâfık: Uygun, münasip
Muzırr: Zarar veren, zararlı
Mücâzât: Suça karşılık olarak verilen ceza
Mükâfât: Bir başarının, iyi ve güzel bir davranışın karşılığı olan şey
Nâdim: Pişman olan, nedamet getiren kimse
Nail olmak: Erişmek, elde etmek, ulaşmak
Nehy etmek: Birini bir şeyden alıkoyma, bir şeyin yapılmasını yasak etme, menetme, engelleme
Nesâyih: Nasihatler
Sa'y etmek: Çalışmak, emek vermek, gayret etmek
Sabâvet: Çocukluk, sabîlik
Sâir: Başka, diğer, öteki, öbür
Sâlisen: Üçüncü olarak
Sâni'-i hakikî: Tek gerçek yaratıcı olan Allah
Sâniyen: İkinci olarak
Sene-i kameriyye: Ay takvimine göre bir yıl
Sene-i şemsiyye: Güneş takvimine göre bir yıl

Setr etmek: Gizlemek, örtmek
Sirkat: Çalma, hırsızlık
Süfün: Gemiler
Sülûk: Bir yola girme, bir yol tutup o yolda yürüme
Şakird: Bir mektebe, bir medreseye veya bir hocaya devam edip ders okuyan kimse, öğrenci, talebe
Şedîd: Şiddetli
Şehinşâh: Şahlar şahı
Taâm: Yemek, aş
Taht-ı âlî baht-ı osmânî: Osmanlı'nın talihi olan yüce taht, padişahlık makamı
Tama': Aç gözlülük, tamah
Tarik-i müstakîm: Doğru yol
Temennâ: Hürmet ve aşinalık göstermek veya teşekkür bildirmek için sağ eli dizden aşağıya indirip sonra yukarı doğru kaldırarak ağza ve başa götürmek sûretiyle verilen bir selam çeşidi
Tekdîr: Azarlama, paylama
Tekmil: Tamamlama, bitirme
Terakkî: İleri gitme, ilerleme, gelişme
Tezkâr: Hatırlama, anma, hatıra getirme
Tezyîn: Süsleme, süslenme
Ulûm: İlimler
Ulûm-ı âliye: Yüce ilimler; eskiden Kur'an, hadis ve fıkıh ilimlerine verilen isim
Uyûb: Ayıplar, kusurlar
Vech: Tarz, biçim, yol; sebep, vesile
Vilâdet: Dünyaya gelme, doğma, doğum
Vukû' bulmak: Olmak, meydana gelmek
Ye's: Şiddetli üzüntü, keder; ümitsizlik
Yek-nazar: Tek bakışta
Zebh olunmak: Boğazlanmak, kesilmek
Zelîl: Aşağılanan, hor görülen (kimse), hakir

(Kubbealtı Lügati'nden istifade edilmiştir)

İfâde-i Mahsûsa

Bu âlemde güzel huylu olanlar dâima Cenâb-ı Hakk'ın inayetlerine nâil olurlar. Kötü huylular ise her taraftan ceza görürler.

İşbu kitapta güzel huylu insanların nâil oldukları saâdete ve fena huyluların başlarına gelen felâkete dair gördüğümüz ve işittiğimiz hikâyeleri ve güzel huyluluğun yolunu beyan edeceğiz. İşte bizim vazifemiz budur

Hisse almak, yani güzel huylu olmak ve peder ve validesiyle hoca ve sâir kendinden büyüklerinin hayırlı dualarını kazanmak ve fena huylardan çekinmek dahi okuyanlara ait ve mûcib-i fevâid bir vazifedir.

Mehmed Hilmi

İBN HALDUN
ÜNİVERSİTESİ
ONUR PROGRAMI